

Takva

Ocak 2024
37. Sayı

EN
HAYIRLI
AZIK

İslami Eğitim Dergisi

Davet metoduna dair

Bilal Özbuğday

Davet Metoduna Dair
Bilal Özbugday

04

**Değişmeyen
Kanun İmtihan**
Salih Bağırçan

10

Sıla-i Rahim
Ayşe Ebrar

14

20

**Hatıp b. Ebi Beltea
Hadisesi**
Hüseyin Oral

25

**Müslümanlardab Yahudileşme - 10
Ahitlerini Bozmaları**
Bilal Özbugday

29

Huşu Duymayan Kalp
Burak Gültepe

Hucurat Suresi Tefsiri
Muhammed Fırat

37

40

Hibrit Çalışma Modelleri
Burak Eryılmaz

Bismillahirrahmanirrahim

Hamd, ancak Allah (cc) içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah (cc) kimi hidayete erdirirse onu saptıracak, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur. Salat ve selam da O'nun, bizlere rehber olması için gönderdiği peygamberi Muhammed'e (sav) olsun.

Değerli okuyucumuz, bu ayki sayımızda, biz müslümanların güncel meseleleri hakkında olan 'Davet Metoduna Dair' başlığı altında davetteki eksiklerimiz, yanlış üslubumuz ve edinmemiz gereken doğru metoda değinmekteyiz.

Kurani Kerim'de Allah'ın üzerinde durduğu konulardan bir tanesi de kullarını farklı ve değişik konularda imtihan edeceği gerçeğidir. Küçük olsun, büyük olsun herkes için kaldırabileceği oranda Allah (CC) tarafından denenmeler söz konusu olacaktır. Bu kaçınılmazdır, tabiidir, sünnetullahtır...

İslam insanlar arasında doğru ilişkiler kurmayı esas almıştır. Bunun için dinimiz aile, akraba, komşu ve misafirlik konusuna değer vermiştir. Dinimizde akraba aileden sonra gelen en önemli kurumdur. İnsanın kendi iradesiyle seçimde bulunamadığı kan, evlilik ya da süt yoluyla oluşabilen ve miras, nafaka, evlilik yasakları, bakım, ikram ve ihsan gibi bir takım yükümlülükleri içeren geniş kapsamlı bir konudur. "Allah'tan korkun ve akrabalık bağlarını kesmekten sakının."

Müslümanlarda Yahudileşme köşemizde ise bu ay ki konumuz 'Ahitlerini Bozmalarıdır...

Dergimizin içerisindeki, kıymetli yazarlarımızın, özenle hazırladıkları diğer yazılarımızı da okumanız ve faydalanmanız ümidiyle...

Başarı Allah'tandır.

Velhamdulillahi Rabbil âlemin...

Editör

Davet Metoduna Dair

Bilal Özbuğday

Rabbimiz bu ümmetin hayırlı bir ümmet olmasının sebebi olarak iyiliği emreden ve kötülükten sakındıran bir ümmet olmasını zikretmiştir. Bu ümmetin insanları çağıracağı en büyük iyilik tevhiiddir. Sakındıracağı en büyük mefsedet ise Rabbimize ortak koşulmasıdır. İşte bu büyük çağrı İslam'a davettir.

Peygamber (sav) bizler için şeriatın tamamı ile alakalı olarak beyan edici ve açıklayıcı bir misyon üstlenmektedir. Bahsi geçen bu açıklayıcı ve belirleyici olmak sadece namaz, oruç, zekât ve hac gibi ibadetlerin nasıl yapılacağı ile sınırlı değildir. Efendimizin İslam'a davetinde neyi, nasıl ve ne şekilde anlattığı da bize yol göstermelidir. Dolayısıyla daveti nasıl yaptığı, öncelik olarak nelere davet ettiği bizler için çok büyük bir öneme sahiptir.

“Andolsun, Allah'ın Resulünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.”¹

Burada konunun daha iyi anlaşılması için birkaç soru sorup cevapları üzerine düşünelim...

Davet Bir İbadet midir?

Davet, ibadet denildiğinde ilk olarak zihnimizde canlanan namaz, oruç, zekât gibi bir ibadet midir?

Bu sorunun cevabı ile bizlerin daveti nasıl yapacağımız noktasında bir içtihadımızın olup olmayacağını kesinleşecektir. Eğer bir ibadet ise diğer ibadetler ile ortak özelliklere sahiptir. Nasıl ki namazı nasıl ve kaç rekât kılacağımız ile alakalı bir içtihat ve söz söyleme hakkımız yok ise İslam'a davette de bir içtihadımızın olmaması gerekmektedir.

Elbette İslam'a davet etmek de diğer ibadetler gibi bir ibadettir. Böyle olmasından dolayı davetin içeriği, davetin metodu içtihadla kapalıdır. Yani bunun sınırlarını ve şeklini Allah'ın Rasulü (sav)'den almak zorundayız. Onun neye davet ettiği, davet ederken hangi aşamaları izlediği, sonrasında ise bunun için nasıl bir yöntem kullandığı bizler için bağlayıcı olmak zorundadır.

Davette yöntem belirlemek de insanların kendi heva ve heveslerine, nefsi arzularına bırakılmış bir şey değildir. İbadetlerin nasıl yapılacağı kadar davetin nasıl yapılacağı da önemlidir.

Davetin bir ibadet olduğuna dair şu ayeti zikredebiliriz:

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Sizden, hayra çağırان, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.”²

Bu ayette ümmetin içerisinde hayra davet eden bir grubun olması gerektiğini Rabbimiz kesin bir dille, emir ifade eden bir şekilde getirmektedir. Dolayısıyla bu emir bize bunun bir ibadet, bir sorumluluk olduğunu göstermektedir.

Yine Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

“Allah'a çağırان, salih amel işleyen ve 'Kuşkusuz ben Müslümanlardanım' diyenden daha güzel sözlü kimdir?”³

¹ [33/Ahzab, 21]

² [2/ Ali İmran 104]

³ [41/ Fussilet 33]

Peki, bu emrin hükmü nedir? Farz mıdır? Vacip midir? Sünnet midir?

Davet, Müslümanların üzerine genel olarak farzı kifayedir. Bununla birlikte her ferdin üzerine de ilmi, bilgisi ve gücü nispetinde farzı ayındır.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“De ki: İşte bu benim yolumdur. Ben ve bana uyanlar basiret üzere Allah'a davet ederiz. Allah'ın şanı yücedir. Ben, Allah'a ortak koşanlardan değilim.”⁴

Bu ayette dikkat edilirse Rasulullah'ın (sav) dili ile “Ben ve bana tabi olanlar” diyerek tebeanın da bir sorumluluğu olduğu anlaşılır. Sadece efendimizin yapmış olduğu bir davet değil de sahabe ile birlikte topluca yapılan bir sorumluluktan bahsedilmektedir.

Bunu destekler nitelikte Tevbe sure-
sindeki şu ayeti de zikretmek gerekir;

“Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Onların her kesiminde bir gurup dinde (dinî ilimlerde) geniş bilgi elde etmek ve kavimleri (savaştan) döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdır. Umulur ki sakınırlar.”⁵

Bu ayette Müslümanlardan bir kısmın iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak ile meşgul olmaları gerektiğini bizlere bildirmektedir.

Genel olarak günümüzde biz Müslümanlar kendi kendimize her yaptığımızı davet diye isimlendiriyoruz. Birçok zaman diliminde davet var. Birçok şeyi davet olsun diye yapıyoruz. Kitaplar, broşürler, ziyaretler vs... Ancak davetin metodu ve yöntemi-ne dair konuşmuyor, mütalaa etmiyor hatta Efendimiz'in hayatına bakmıyoruz bile. Her birimiz kendi anladığımız bir şekil ile bir davet yöntemi ile hareket etmekteyiz. Hâlbuki davetin hükmünü, içeriğini konuştuğumuz kadar hatta belki de çok daha fazla şekilde yöntemi konuşmamız gerekmektedir. Çünkü Rasulullah (sav) dinî her konuda olduğu gibi bu konuda da kendi nefesine bırakılmayıp Rabbimiz tarafından tayin edilen şekilde hareket etmiştir.

Bizler toplumumuzu ve vakiamızı genel hatlarıyla Allah'ın haklarının toplum olarak çiğnenmesinden, insanların bir mahalle muhtarı kadar dahi Allah'ın sözüne ve kitabına önem vermediklerinden kendi yaratıcıları ve Rableri olan Allah'a ortaklar koştuklarından, bir kısım hayatın içerisinde Allah'ın adını ansalar dahi, onun yanına başka put, tağut ve tağutcukları ilâştirdikleri ve daha nice Mekke müşriklerini andırır amelleri işlediklerinden dolayı Mekke şirk toplumuna benzetmekteyiz.

İşte bu tespiti yapmak bizi yine o döneme, o dönemki ayetlere, o dönemki yöntemle götürmelidir. Çünkü günümüz Medine İslam devleti ile benzerlikler taşımamaktadır. Günümüz Mekke şirk düzeni ile benzerlikler taşımaktadır. Bu takdirde bizlerde o zaman Mekke gündemini, Mekke yöntemini anlamak ve ona göre hareket etmek zorundayız. Elbette bunu yöntem açısından söylemekte, ahkâm açısından söylememekteyiz. Yani Kur'an'ı ya da emir ve yasakları Mekkî ve Medenî diye ayırmak ve ona göre hareket etmekten bahsetmiyoruz. Yöntem ve anlayış itibarıyla bunları değerlendirmek gerekmektedir.

⁴ [12/Yusuf 108]

⁵ [9/Tevbe 122]

Bu tespiti yapıp İslam devletinde yaşayormuş gibi konular ve gündemler ile uğraşmak, bu konular ile hemhâl olmak Medine'nin konularını kendi davet konularımız yaparak hareket etmek ne kadar doğru olabilir.

Mekke misali bir ortamda, Mekke yöntemi ile Mekke Müslümanlığı ile yapılması gereken bir davet...

Bu bağlamda Allah Teâlâ'nın ilk olarak indirdiği ayetlere bakılırsa ana konunun rablik sıfatları, Allah'ın isim ve sıfatları, insanın yaratılışı ile alakalı bilgiler, kıyamete ve ahirete dair konular olduğu anlaşılabilmektedir. Bu bize ilk etapta akaid konularının daha ziyade bunlar olduğunu anlatmaktadır. Yani daha genel bir ifade ile Mekke'de Rabbimiz insanlara akide öğretirken, onların inançlarını inşa ederken kendi nefisini ve onlara insanı tanıtarak bir inanç oluşturmaya murad etti.

İşte bizler de ilk dönem ayetleri ile hem kendi imanımızın inşası ve artması noktasında hem de insanları davet etmek noktasında daha çok ilgilenmeliyiz. Aksi takdirde davetteki yöntemimiz bizi başarıya ulaştırmayacaktır.

Ancak ilk inen ayetler bizim güncelimizde sonraki inen ayetler kadar ağırlık ifade etmemektedir. Çünkü ilk dönem ayetlerin konusu insanların kendi nefisleri son dönem ayetleri ise genelde üçüncü şahıslar ile alakalı ayetlerdir. Bu ise bizlerin çok daha fazla dikkatini çekmektedir. Çünkü biz kendimiz ile değil de başkaları ile uğraşmayı, başkalarını konuşmayı daha çok sevmekteyiz. Bu da sürekli bizi bu gündemlere ve bu ayetlere yönlendirmektedir.

İlk inen ayetlerde ise söz sürekli kişinin kendi nefesine dönmektedir. Arınmayan kimse başkasını arındıramaz, terbiye olmayan terbiye edemez. İnancı yakîn ile örülme-yen başkasının inancını tesis etmeye güç yetiremez. Böylesi davetçiler ya da İslam'ın bireyleri ise problem çıkarır ve problemler yaşarlar.

Mekki ayetlerin anlattıkları ile Medenî ayetlerin anlattığı şeyler aynı değildir. Bizler bu iki süreç ile ilgili farklı tespitler yapmaktayız. Önce insanın kendisini ve Rabbini tanıması gerekir ki sonrasında etrafını, olayları ve vakıaları tanımlayabilsin. Allah ilk dönemde kendini ve insanı insana tanıttı, anlattı. Sonrasında ise bunların üzerine ahkâmlar bina etti. Önce arınma, terbiye ve inanç inşası sonrasında imtihanlar ve imtihanlara sabır bundan sonra ise başarı, iktidar ve temkin...

Davet şeklimize baktığımızda bizler bu yöntemden uzak olduğumuzun farkına varırız. Bizler insanları davet ederken genel itibarıyla yapılmaması gerekenlerin listesini insanların eline tutuşturup, yaptıklarının hükmünü onların yüzüne okuyup, genel itibarıyla de cedel ile davetleri nihayete erdirmekteyiz.

Bizler sürekli olarak neticeler ile ilgilenmekte, sebepleri terk etmekteyiz. Örneğin oy kullanmak; Allah'ın hakkı olan yasa ve kanun belirleme yetkisini Allah'a vermeyip, başka mercilere vermek anlamına geldiğinden şirkettir. Ancak insanlar oy kullandıkları için kafır ya da müşrik olmuyorlar, insanlar sahih bir iman üzere olmadıkları, küfür ve şirklerinin neticesi olarak oy kullanmaktadırlar.

Burada yöntem olarak yaptığımız yanlış, sonuçlar ile ilgilenmek ve insanların sonuçlardan alıkonulduğunda Müslüman olacağını zannetmemizdir. Bu kesinlikle yanlıştır. Bizler sebepler ile ilgilenmek, küfre sebep olan hususların ortadan kalkması için davet yapmak zorundayız.

Burada hiperaktif çocuk örneğini verebiliriz. Evinizde hiperaktif bir çocuk olduğunda onun hareket etmemesini sağlamak, elini, kolunu bağlamak onun hiperaktifliğini tedavi etmiş olmaz. Ancak hiperaktifliğinin tedavi edilmesi halinde o çocuk atlamayı, zıplamayı, bir yerlere tırmanmayı bırakacaktır. Bu örnekte olduğu gibi insanların kendi içlerinden ve konuyu anlayarak bazı amellerden uzak durmaları, rablik, ilahlık ve din gibi kavramları anladıklarında onların itikatlarının düzelmesi ancak mümkün olabilir.

Oy günü oy kullanmaya gidecek olan akrabalarımızı arayıp onları oy kullanmaktan vazgeçirmemiz bahsi geçen hiperaktif çocuk örneği gibidir ve herhangi bir davet anlamı taşımamaktadır. Yine kişilerin ellerine kırmızı listeler vererek 'bunları yapma yaparsan kâfir olursun' demek onları mümin yapmaz. O kimseler oy kullanmasalar da, bu kırmızı listeden sakınsalar da itikatları düzelmiş olmayacaktır. Çünkü bu durumlar toplum için bir sebep değil neticedir. Meseleleri kıt döngüler üzerinden değerlendirmek meselenin özünü kaçırmaya sebep olmaktadır.

Yapılması gereken; ifade ettiğimiz gibi Mekke'de Rabbi'miz tarafından insanların, toplumun akidesinin inşası için kullanılan ayetler ile davet yapmaktır. Bu bizi hem başarıya götürecektir hem de işlerimizi kolaylaştıracaktır. Bunların hepsinden önemlisi ise peygamberimizin gösterdiği yöntem ile bir sorumluluğu yerine getirmiş olmamızdır.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

“De ki: 'Ey kitap ehli! Bizimle sizin aranızda ortak bir söze gelin: Yalnız Allah'a ibadet edelim. O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâh edinmesin.' Eğer onlar yine yüz çevirirlerse deyin ki: “Şahit olun, biz Müslümanlarız.”⁶

Bu ayetten bizim çıkartacağımız şey neye davet etmekten ziyade “Ortak kelime buluşalım” ibaresidir.

Bu toplum ile aramızdaki ortak kelimeler; şariat, rab, din kavramı vb kelimelerdir. Yöntem olarak şariat kavramı, din kavramı, Allah'a kul- köle olmak kavramı insanlar ile müttefik olduğumuz ancak manaları yönünden anlaşılmadığımız, içlerinin boşaltıldığı kavramlardandır. Bunlar ile davet yaptığımızda daha kolay ve daha felsefeden uzak en önemlisi ise daha az argüman ile daha anlaşılır davet yapmamız olacaktır.

Bizler aslında hem usul olarak hem de yöntem olarak yanlış bir yöntem takip ederek hem daveti güçleştirmekte hem de bireylerin anlattığımızı aslında tam kavramasına sebep olmaktayız. Doğru yöntem bizi başarıya ve kolaylığa sevk eder.

Bizler elbette günümüz ile alakalı olarak küfür ve şirk çeşitlerinin farklı olduğunu savunarak günümüzde başka kavramlar üzerinden davet yapmamız gerektiğini söyleyebiliriz. Ancak bu bizi başka tezleri de bununla birlikte kanıtlamamızı beraberrinde getirmektedir.

⁶ (3/Alî İmran 64)

Takva

Değişmeyen Kanun, İmtihan

Salih Bağırhan

Kur'an'ı kerimde Allah'ın (cc) üzerinde durduğu konulardan bir tanesi de kullarını farklı ve değişik konularda imtihan edeceği gerçeğidir. Küçük olsun, büyük olsun herkes için kaldırabileceği oranda Allah (cc) tarafından denenmeler söz konusu olacaktır. Bu kaçınılmazdır, tabiidir. İmtihanlar kişilerdeki iman boyutunun derecesini ortaya çıkarması, iyi ile kötüyü birbirinden ayırt etmesi için Allah'ın (cc) takdir ettiği bir sünnettullah'tır. İmtihan bilincinde olup Allah'a iman eden muttaki kullar imtihanların Allah'tan geldiğine iman ederler, teslimiyet içerisinde olarak imanları daha da artar. Ancak imtihan bilincinin farkında olmayanlar ise gelecek belalara, sıkıntılara katlanamayıp fitneye düşmeleri an meselesi olur.

İlk neslin mümtaz şahsiyetleri başlarına gelecek olan ağır imtihanların farkına vararak, bilinçli bir şekilde yollarına devam ediyorlardı. Çünkü bu imtihanların Allah'tan geldiğine inanıyorlar, sabretmelerinin karşılığında kıyamet gününde eksiksiz bir şekilde mükâfatların verileceğine iman ediyorlardı. Her nefsin, sonunda Allah'a döneceğini aynel yakın bir şekilde bildiklerinden dolayı dünya hayatındaki belaları ve sıkıntıları ahiret hayatını kaybettirecek bir amele dönüştürmekten son derece korkuyorlardı. Dertleri ve amaçları Allah'ı razı etmek, Allah'ın gazabından kaçmak idi.

Sahabe neslini bu hale sevk eden husus Allah'ın ve Rasulün buyruklarıydı. Sahabelerin içlerinde olup okuma yazma bilmeyenler, yıllardır para ile satılıp köle olanlar bile bu hale evrilmeleri tam Kur'an-i bir müzicedir. Değişimi istediklerinden dolayı vahiy bu nesli baştan sona değiştirdi. Değişmek isteyen bütün insanlığa da birer örnek oldular.

Küfrün hâkim olduğu yerlerde Allah'ın isteği gibi imana sahip olabilmek ve bunu sürdürebilmek gerçekten büyük bir gayreti ve azmi gerektirir. İmtihanların dozu daha da artar. Küffar güçler, müminleri döndürebilmeleri ve sindirebilmeleri için birçok tuzak kurarlar. Kimi zaman sert tavırlarla kimi zaman yumuşak tavırlarla. Müminler uyanık olmalı Allah'tan yardım isteyerek imtihanların bir şekilde üstesinden gelmeleri gerekmektedir.

Müminlerin en zor ve en meşakkatli görevlerinden birisi de insanları Allah'ın dinine davet etmektir. Tarih boyunca tüm Resullerin hayatlarına Kuran'ın çerçevesinde baktığımızda o toplumun muhataplarına daveti sunduklarında daha önce sevilen, sayılan ve değer verilen Rasullere karşı hemen düşmanlıklarını ortaya koydular. Bundan dolayı da Allah (cc) Rasulüne, davet sahasına ineceği zaman ne gibi durumlarla karşı karşıya geleceğini haber etmekte ve indireceği vahyi taşıyabilmesi için onu eğitmekteydi.

Nitekim ilk inen ayetlerin birisi şuydu:

إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا

"Biz sana ağır bir söz vahyedeceğiz."¹

Buna göre ayetin, daha önceki ayetlerle münasebeti şöyledir: Allah Teâlâ, Muhammed'e (sav), gece namaz kılmasını emredince sanki "Biz sana gece kıyamını (namazını) emrettik. Çünkü sana, büyük bir söz vahyediyoruz. Binâenaleyh kendini bu büyük sözü almaya müsait hale getirmek için mutlaka gayret göstermen gerekir. Kendini buna hazırlaman da ancak gece namazı kılmanla olur. Çünkü kapkaranlık gecede insan, Allah'a ibadetle meşgul olur, O'nun zikrine yönelir, O'na övgüde bulunur, huzurunda yalvarır-yakarır ve bütün bunları yaparken de orada maddî-manevî hiç başka bir engel yer almaz ise, insanın nefsi Allah'ın celalinin, kendisinde ışıldamasına müsait hale gelir.

İnsan olarak taşıdığı güç nisbetinde, hem tam bir tecerrüde, hem de büyük bir inkişafa hazır hale gelir. Gece namazının, nefsin bu şeylere müsait hale gelmesinde bir tesiri bulunduğu için Allah (cc) "Ben sana gece namazını kılmanı emrettim. Çünkü sana ağır bir söz vahyediyoruz. O halde kendini bunu alacak hale getirmeye gayret et" demiştir.²

O zaman müminler kendileri her türlü imtihanlara hazırlamaları gerekir. Çünkü tevhid daveti haktan yüz çeviren kimselere çok ağır gelir. Akabinde ise onlardan birçok eziyet ve cefa gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

Rabbimiz Teala şöyle buyurmaktadır:

لَتُبْلَوْنَ فِيْ أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعَنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا ۚ وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

"And olsun ki mallarınız ve canlarınızla sınanacaksınız; hiç şüphesiz, sizden önce Kitap verilenlerden ve Allah'a eş koşanlardan çok üzücü sözler işiteceksiniz. Sabreder ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız bilin ki, bu üzerinde sebat edilecek işlerdendir."³

Âlimler bu denemenin ne ile olduğu hususunda ihtilaf etmişlerdir. Bazıları, "Bundan murad, müslümanların başına gelen zorluk, fakirlik, kâfirler eliyle gelen ölüm, yaralama ve bozgundur" demişlerdir. Yine "Cihadda sabra yapışmaları emredilme ile de denenmişlerdir" demişlerdir.

Hasan el-Basri (ra) ise bundan maksadın, namaz, zekat, cihad gibi bedenî ve mâlî olan, meşakkatli ve güç mükellefiyetler olduğunu söylemiştir.

Allah (cc), **"Sizden evvel kendilerine kitap verilenlerden ve şirk koşanlardan birçok eziyet duyacaksınız"** buyruğundan maksat, yahudilerin, hristiyanların ve müşriklerin, müslümanlara karşı yaptıkları her türlü eziyettir. Çünkü ehl-i kitap "Üzeyir Allah'ın oğludur; "İsa, Allah'ın oğlu ve üçün üçüncüsüdür" diyor ve ellerinden gelen her şey ile, Rasulullah'a (sav) eziyet ediyorlardı. Ka'b İbn Eşref, onu hicvetmiş ve insanları ona muhalefet etmeye teşvik etmiştir. Müşrikler de insanları Rasulullah'a (sav) inanmamaya teşvik etmiş, onunla savaşmak için ordular toplamış ve müslümanları ona yardım etmekten alıkoymaya uğraşmışlardır.⁴

¹ (73/Müzzemmil 5)

² (Tefsiru'l-Kebir)

³ (3/Al-i İmran 186)

⁴ (Tefsiru'l-Kebir)

Ayetin sonlarında Ehl-i Kitabın ve müşriklerin eziyetlerine karşı Müminlerin yapması gereken hususlara yer verilmiştir. Bu da Allah'a karşı takvalı olmak ve sabretmek...

وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

Sabreder ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız bilin ki, bu üzerinde sebat edilecek işlerdendir."

Tağutların egemen olduğu yerlerde müminlere çok büyük görevler düşmektedir. Düşman tektir, hasım bellidir. O da tağutlar ve onlara destek veren kimselerdir. Müminlerle olan lafzi ihtilaflarımızı kenara koyup bütün çabamızı, mücadelemizi, enerjimizi düşmanlarımıza karşı kullanmamız gerekmektedir. Her ne kadar birlikte hareket edemezsek bile. Ama maa-lesef bunda genel anlamda başarılı olamıyoruz. Yapılması gereken o kadar iş varken birbirimizle uğraşmaktan yol alamıyoruz. Bunları bırakıp kendimizi, ailemizi eğitmeli; toplumumuza olan sorumluluklarımızı belirleyip hemen işe koyulmamız gerekmektedir. Müslümanlara karşı hüsn-i zannımızı üst seviye tutmalı ve birbirimize karşı ahde vefalı olmalıyız.

Nitekim Nebi (as) şöyle buyurmaktadır:

لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ، وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

"Emanete riayet etmeyeninin imanı; Ahde vefası olmayanın da dini yoktur."⁵

⁵ (Müsned-i Ahmed)

Takva

Sıla-i Rahim

Ayşe Ebrar

Hamd; Âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selâm da Peygamberlerin sonuncusu olan Muhammed'e, ailesine ve ashabına olsun.

İslam, bireysel hayatımızı düzene koyduğu gibi, toplumsal ve sosyal hayatımızı da düzene koyan mükemmel bir dindir. İslam, insanlara dünya ve ahirette mutlu olacağı emirleri ve yasakları içerisinde bulundurmaktadır. Aynı şekilde insanlar arasında doğru ilişkiler kurmayı da esas almıştır. Bunun için dinimiz aile, akraba, komşu ve misafirlik konusuna değer vermiştir.

Dinimizde akraba, aileden sonra gelen en önemli kurumdur. İnsanın kendi iradesiyle seçimde bulunamadığı kan, evlilik ya da süt yoluyla oluşabilen ve miras, nafaka, evlilik yasakları, bakım, ikram ve ihsan gibi bir takım yükümlülükleri içeren geniş kapsamlı bir konudur ve akraba, en yakından başlayarak etrafa yayılan dallı, budaklı meyveli bir ağaç gibi anne, baba, dede, kardeşler, amca, teyze, dayı, hala ve çocukları ve daha fazlasıyla birlikte büyük bir ailedir. Rasulullah (sav)'in ısrarla üzerinde durduğu sıla-i rahmin gerek ayetlerde gerek hadislerde namaz, oruç, zekat gibi farz ibadetlerden hemen sonra zikredilmesi İslam'daki önemini gösterir. Bu önemine binaen İslam, her türlü hayır işlerinde akraba ve yakınların gözetilmesini ve onlarla bağların kesilmemesini emretmektedir.

وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ

“Allah'tan korkun ve akrabalık bağlarını kesmekten sakının!”¹

Peygamberimiz (sav)'in bu konuda birçok hadisi bulunmaktadır. Bir hadisi şerifte **“Akrabalık bağlarını kesip koparan kimse cennete giremez”** buyurmuştur.²

Peygamberimiz (sav) başka bir hadisinde ise **“Her kim rızkının bol olmasını ve ecelinin gecikmesini istiyorsa sıla-i rahim yapsın”** buyurmaktadır.³

Bir adam Rasulullah (sav)'e gelerek “Ya Rasulallah, beni cennete sokacak bir ibadet söyler misiniz?” dedi. Rasulullah (sav) **“Allah'a ibadet eder ve ona hiçbir şeyi ortak koşmaksızın namaz kılar zekat verir ve sıla-i rahim yaparsın”** buyurdu.⁴

Akrabalarımız bizimle alakalarını kesmiş ve sırtını dönmüş de olsa onlara karşı kinden uzak durulması gerekir. Merhamet ve şefkatten uzaklaşılması gerekir. Çünkü bir sahabî, faziletli amellerin ne olduğunu sorduğunda Rasulullah (sav) kendisiyle alakayı kesen akrabalarla görüşmeye devam etmenin, pek kıymetli davranışlardan biri olduğunu beyan etmiştir.

Peygamberimiz akraba ile ilgilenmenin mükâfatlarından bir kısmını şöyle haber vermiştir: **“Rızkının çoğalmasını ve ömrünün uzamasını isteyen kimse, akrabasını kollayıp gözetsin!”⁵**

Bundan daha güzeli de sıla-i rahimin, insanı Allahu Teala'nın muhabbetine erdirmesidir. Bir kudsi hadiste Allahu Teâlâ şöyle buyurur: **“Akraba ve dostları ile irtibatını kesmeyenlere ve benim için ziyaretleşenlere benim de muhabbetim hak olmuştur.”⁶**

² (Buhari, Müslim)

³ (Müslim)

⁴ (Tirmizi)

⁵ (Buhari)

⁶ (Ahmed b. Hanbel)

¹ [4/Nisa 1]

Görüldüğü gibi daha birçok ayet ve hadiste akraba bağlarının öneminden bahsedilmektedir. Bunun için müslüman bir kimse, bu noktalarda dikkatli olmalı ve akraba basını gözetmelidir.

Sıla-i Rahmin Hükümü

İslam âlimleri Nisa suresinin ilk ayetlerine ve başka ayet hadislere dayanarak sıla-i rahimi gözetmenin vacip, yani farz; sıla-i rahime riayetsizliğin de haram olduğunu bildirmişlerdir. Kurtubi bu hususta İslam ümmetinin ittifakı bulunduğunu ifade eder.

"Rabbinize itaatsizlikten sakının. Adını anarak birbirinizden dilek ve istekte bulunduğunuz Allah'a saygısızlıktan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir."⁷

Ayet ve hadislerde geçen rahim (akraba) sözünün hangi derecede akrabaları içine aldığı hususunda farklı görüşler vardır. Bazılarına göre kendileriyle evlenilmesi haram olanlar, bazılarına göre varisler akraba sayılır. Bazı âlimler de mahrem olsun olmasın, kişinin bütün yakınları akraba (rahim)dir demişlerdir. Bu son görüş, toplumsal yardımlaşma bakımından daha kapsamlıdır.

Sıla-i rahimin birkaç derecesi vardır. En aşağı derecesi akrabalarımıza karşı tatlı sözlü, güler yüzlü olmak, karşılaştığımızda selamlaşmayı, hal hatır sormayı ihmal etmemek, daima kendileri hakkında iyi şeyler düşünmek ve hayır dilemektir. İkinci derece de ziyaretlerine gitmek ve çeşitli konularda yardımlarına koşturmadır. Bunlar daha çok bedeni hizmetlerdir. Üçüncü ve en önemli derece ise akrabalara maddi-manevi yardım ve destek sağlamaktır.

Akrabalık Haklarının İlk Anne Baba Hakkı

İnsanoğlu -erkek olsun kadın olsun- bir damla su iken ana rahminde oluşmaya başlar. İnsan; insan olma evrelerine girdiğinde, ilk beslendiği gıdayı annesinin vücudundan alır. O bebek, doğuncaya kadar annenin ruh hali ve psikolojisinden etkilenir, annenin yediklerinden beslenir ve oluşumunu tamamlar. Nihayet dünyaya gelirken dünyaya gelmesi için doğum acıları çeken ve o bebek için en ağır bedelleri ödeyen anne, bebeği doğduğunda acılarına rağmen onu kucağına alır ve dünyadaki ilk gıdasını vermek için onu emzirir. Sonra, çocuğun dünyada yaşayabilmesi için her türlü eğitimi, yemesini, içmesini, oturmasını, kalkmasını ve konuşmasını ona öğretir. Çocuğunun -hiç kimsenin sabredemeyeceği- sıkıntılarına sabrettikten sonra, ömür boyu o çocuğu gözetmeye devam eder. Bir anne, çocuğu sıkıntılı ve üzgün ise gülemez. Annenin gözü, yavrusunun üzerindedir.

Kısacası kardeşim; bir insanın başka bir insana yapabileceği en fazla iyilik, sevgi, merhamet ve şefkati, ancak anne yavrusuna verebilir. İşte, annenin ödediği tüm bu bedellerden dolayı Allah (Subhanehu ve Teâlâ) onun emeğine saygı duymuştur.

Anne-Babanın Çocukları Üzerindeki Hakları

1) İtaat Etmek

Çocukların anne-babalarına karşı en önemli görevleri; onlara itaat etmek, -yapılması haram olmayan isteklerini yerine getirmektir.

⁷ [4/Nisa 1]

Allah (Subhanehu ve Teâla) buyurdu ki:

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ
لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ
مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“Biz insana, ana-babasına iyilik yapmasını tavsiye ettik. Bununla beraber, hakkında bilgi sahibi olmadığın (ilah tanımadığın) bir şeyi bana ortak koşman için sana emrederlerse, artık onlara bu hususta itaat etme!”⁸

2) İyi Davranmak

Ebu Hureyre (radiyallahu anh) anlatıyor: “Adamın biri 'Ey Allah'ın Rasulü! Kendilerine iyilikle dostluk etmemde en büyük hak sahibi kimdir?' diye sorunca Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) 'Annen' dedi. Sonra kim? 'Annen' dedi. Sonra kim? 'Annen' dedi. Sonra kim? Sonra 'baban' dedi.”(Buhari)

3) Maddi İhtiyaçlarını Gidermek

Yaşlanıp kendi ihtiyaçlarını temin edemez hâle geldiklerinde anne babalarının ihtiyaçlarını temin etmek, çocukların görevidir. Bu görev sadece ahlaki olmayıp, hukuken de var olan bir görevdir. Bu görevi yerine getirmeyen kimse, İslami yönetim tarafından buna zorlanır. Allah (Subhanehu ve Teâlâ), bu görevi evlâtlara yüklemiş ve şöyle buyurmuştur:

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُ مِنْ خَيْرٍ
فَلِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ
السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

“Sana neyi infak edeceklerini soruyorlar. De ki: Hayır olarak infak ettiklerinizi; ebeveyne, akrabalara, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışa (verin). Hayır olarak ne yaparsanız, şüphesiz ki Allah onu bilir.”⁹

4) Saygısızlık Etmemek

Değerli Kardeşim! Dinimiz bize; tüm insanlara iyi davranmayı tavsiye etmiştir. Elbetteki bu emir ilk olarak –saygıyı en çok hak eden– anne ve babamızı kapsar. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına “Size, büyük günahların en büyüklerini bildireyim mi?” diye üç defa sordu. Her seferinde 'Evet bildir, Ey Allah'ın Resulü!' diyen sahabeye bunların sırasıyla Allah'a ortak koşmak, ana-babaya karşı gelmek, haksız yere adam öldürmek ve yalan söylemek olduğunu belirtti.”¹⁰

5) Rızalarını Almak

Şüphesiz ki insanın dünyadaki en büyük görevi; ilk olarak Allah (Subhanehu ve Teâlâ)'nın rızasını, sonra ise anne-babanın rızasını kazanmaya çalışmaktır.

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) “Allah'ın rızası, babanın rızasında, Allah'ın gazabı da babanın gazabındadır” buyurmuştur.¹¹

İyilik yapmada, babadan önce gelen annenin durumu da tabii ki böyledir.

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) çok öfkeli bir şekilde üç defa “Yazıklar olsun o kimseye” dediğinde Sahabe “Kimdir o? Ey Allah'ın Resulü!” diye sorunca Ana-babası veya bunlardan birisi yanında ihtiyarladığı hâlde cennete giremeyip cehennemi boylayan kimse” buyurdu.

⁸ [29/Ankebut, 8]

⁹ [2/Bakara, 215]

¹⁰ (Buhari)

¹¹ (Buhari)

6) Kötü Söz Söylememek

Onları incitecek her tür kötü söz ve davranıştan kaçınmak gerekir. Bu kötü davranışların, ebeveyne doğrudan yapılmasının haram olduğu gibi, kötü söz söylenmelerine sebep olmak da haramdır. Allah (Subhanehu ve Teâlâ)'nin **“Onlara öf dahi demeyin”** yasağı yanında şu hadis de çok dikkat çekicidir: **“Bir kimsenin ana-babasına sövmesi büyük günahlardandır.”** Sahabe “Bir kimse ebeveynine nasıl söver?” deyince Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) **“Biri başkasına kötü bir söz söyler, o da tutar bunun ebeveynine söver”** diye cevap verdi.

7) Öldüklerinde Hayırla Anmak ve Dua Etmek

Anne-babaya karşı olan sorumluluklar, onların ölümleri ile sona ermez. Bilakis onların temiz hatıralarını devam ettirmek gerekir. Anne baba müşrik olarak ölürse onlara dua edilmediği gibi arkalarından kötü sözler de söylenmez, sadece susulur. Ancak anne baba, müslüman olarak ölürlerse onlara -Allah'ın öğrettiği gibi- dua edilir ve hayır ile yâd edilirler:

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

“Ey Rabbimiz! İnsanların hesaba çekeleceği kıyamet gününde beni, annemi, babamı ve bütün müminleri bağışla.”¹²

Akrabalarımız, özellikle hala, teyze, amca, dayı gibi yakınlarımız aileden sayılır. Onları kendi yakınlarımız bilerek davranışlarımızı düzenlemekte büyük fayda vardır. Rasulullah (sav) **“Teyze, anne yerindedir.”** buyurmaktadır.¹³

Amca da baba yerindedir. Bu kadar yakın olan kişilere karşı yerine getirilmesi gereken bazı ahlaki görevlerin bulunması tabiidir. Bu görevler arasında olan ziyaretlere özel bir yer ayrılmalıdır. Ziyaretler akrabalar arasındaki sevgi bağlarını güçlendirir, dargınlıkları sona erdirir, sevinç ve üzüntülerin karşılıklı paylaşılmasına, sıkıntılara birlikte çareler aranmasına vesile olur.

Sıla-i Rahim konusunda dikkat edilecek hususlardan biri de şudur: İyilik, karşılık bekleyerek yapılmamalı sadece görüp gözetten yakınlar karşı sıra-i rahimde bulunulmalıdır. Aksine unutan, akrabalık bağlarını koparan kişilere karşı da bu görev yerine getirilmelidir. Peygamberimiz (sav) şöyle buyuruyor: **“İyiliğe benzeri ile karşılık veren kişi, tam anlamıyla akrabasını görüp gözetmiş olmaz. Hakiki sıra, kişinin kendisi ile ilgiyi kesenleri görüp gözetmesidir.”**¹⁴

Yine bir hadiste şöyle buyrulur:

“Ben Allah'ım. Ben Rahman'ım. Rahmi (akrabalığı) ben yarattım. İsmimden bir isim ona verdim. Artık kim yakınlarıyla ilgi grup akrabalığın hakkını yerine getirirse ona lütuflarda bulunurum. Kim de akraba ile ilişkisini keser ilgisiz kalırsa, ben de ona rahmetimi keserim.”¹⁵

Eğer bizler, Allah'ın bizleri gözetmesini istiyorsak akrabalarımızı gözetmeliyiz.

¹² [14/İbrahim, 41] Ayşe Sezer, Muvahhid kadın ve amacı s. 237-240 alıntıdır.

¹³ [Tirmizi]

¹⁴ [Buhari]

¹⁵ [Tirmizi]

Ebu Hureyre (ra)'den rivayet edildiğine göre bir adam peygamberimize sordu. “Ya Rasullullah! Benim akrabam var. Ben kendilerini ziyaret ediyorum, onlar bana gelip gitmiyorlar. Ben onlara iyilik ediyorum, onlar bana kötülük ediyorlar. Ben onlara anlayışlı davranıyorum, onlar bana kaba davranıyorlar” dedi. Bunun üzerine Rasuli Ekrem (sav) söyle buyurdu: **“Eğer dediğin gibiysen, akrabana sıcak kül yediriyor gibisin. Şayet bu şekilde davranmaya devam edersen, onlara karşı senin yanında Allahu Tealanın görevlendireceği bir yardıma daima bulunacaktır.”**¹⁶

Rasulullah, Sıla-i Rahmin müslüman olmayan yakın akrabaya karşı da geçerli olduğunu ifade etmiş ve **“Allah, din konusunda sizinle savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayanlarla iyi ilişkiler içinde olmanızı ve onlara adaletli davranmanızı yasaklamaz”**¹⁷ mealindeki ayetin buna işaret ettiğini bildirmiştir.

Kur'an, müminlerin kendileriyle münasebetleri açısından gayri müslimleri dört gruba ayırır:

1) Müslümanlara saldıran veya kötülük etmiş, yurtlarından çıkarmış, çıkaranlara destek olmuş, haklarını ellerinden almış ve hala saldırmaya devam eden düşmanlar,

2) Müslümanların müttefiki olan gayri müslimler,

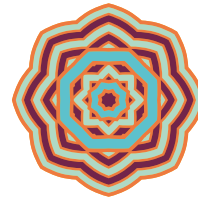
3) Tarafsız gayri müslimler,

4) Savaş neticesinde cizye karşılığında müslümanların hâkimiyetine teslim olan gayri müslimler.

İşte Müslümanlar, bu 4 gruptan sadece birinci gruba saldıracaklardır. Onlarla savaşabilir. Çünkü bunlara saldırmak, canı ve malı koruma prensibinden hareketle adaletin gereğidir. Gaspedilen hakların geri alınması müslümanların hakkıdır. Fakat müslümanlara saldırmayan, yurtlarından çıkarmayan ve çıkarılmalarına da destek olmayan tarafsız veya müslümanların müttefiki olan gayrimüslimlere saldırmak yasaktır. Çünkü böyle yapmak zulümdür. Zulüm ise haramdır. Ayette de açıkça beyan edildiği gibi bunlara iyilik yapmak, yardımda bulunmak ve adaletle muamele etmek tavsiye edilmiştir.

Nitekim Ebu Bekir (ra)'ın hanımı Kuteyle kafırdı. Hudeybiye anlaşmasından sonra kızını görmek üzere Medine'ye geldi. Esmâ, Allah Resulünün fıkrını öğrenmek için “Annem beni özleyerek gelmiş, ona ikramda bulunabilir miyim?” diye sorduğunda, Efendimiz **“Evet, annene iyi davran!”** buyurmuştur.¹⁸

Velhamdulillahi rabbil alemin

¹⁶ (Müslim)

¹⁷ (60/Mümtetine 8)

¹⁸ (Buhari)

Hatıp b. Ebi Beltea Hadisesi

Hüseyin Oral

Şehadet kelimesinin gereği, İslam'ın ve şiarlarının üzerine kurulu olduğu vela ve bera akidesi, her mümin için büyük öneme sahiptir. Bu meseleye önem vermeyen ve sulandırıp basitleştirmek isteyenlerden oluşan bazı fırkalar kâfirlere destek olmanın küfrü gerektirmediğine dair bazı fasit iddialar ortaya atmışlardır. Bazı kitapçıklar, broşürler ve risaleler kaleme alarak İslam akidesine dair asılsız şüphelerle insanları saptırmaya girişmektedirler. Kâfirlere destek olmanın, kişiyi dinden çıkarmayacağını ileri sürerek mürtetlere, İslam düşmanlarına yardımcı olunması gerektiğini onlara müslümanların aleyhine bile olsa casusluk yapılabileceğine cevaz veren hoca kisvesinde sarıklı zındıklar vardır. Ortaya attıkları bu şüphelerin tamamını yok eden kanıtları birer birer ortaya koyarak kesin cevaplar verilmelidir ki avamdan kimsenin bu konuda geçerli sayılmasa bile cehalet iddiası kalmasin.

Bu sapkın bidat ehli fırkaların ortaya attıkları şüphelerden biri de değerli sahabe Hatıb b. Ebi Beltea (r.a)'ın Mekke'nin fethi öncesindeki kıssasıdır. Bu konuyu yerli yerince anlayamayan veya kafaları karışanlar kâfirlere velayet göstermenin küfür olmayacağı kanısına varabilmektedirler. Bu yazımda iman ehli olanlar nezdinde hakkın tamamen ortaya çıkması ve heva ehlinin şüphelerinin tamamen ortadan kalkması için bu meseledeki rivayetlerin ayrıntılarına girerek gereken izahatları yapmak gereği hissediyorum.

Bir konuyla ilgili olarak akli yaklaşımlarımızı, yorumlarımızı ve kendi ulaştığımız kanaatleri açıklamadan önce sahih kaynaklardan ulaştığımız rivayetler üzerinde titizce durmamız gerektiğini hatırlatayım. Delillerin ifade ettiği içeriğin dışına çıkılması elde edilen çıkarımlardan hareket edilerek ulaşılmış olan kanaatlerin delil gibi sunulması asla caiz değildir. Şeriatın küfür dediği küfür, haram dediği haramdır. Kimsenin ilave yapma, insiyatif kullanma yetkisi yoktur. Kur'an ve sünnetin delillerinden bazılarının muhkem (bir anlama gelen ve başka ihtimalleri içermeyen) bazılarının da müteşabih (anlamı itibarı ile birkaç ihtimali barındıran) olduğunu göz ardı edemeyiz. Her iki kısımdaki delillerden müteşabih olanları muhkem olanlara göre anlamlandırarak doğru bilgiye ulaşmaya çalışmak gerekir.

Buhari'nin Ubeydullah bin Rafi'den rivayet ettiğine göre Ali (ra)'ı şöyle derken işittim: "Rasulullah (sav) Beni, Zübeyr ve Miktad bin Esved'i gönderdi. **'Hah denilen bahçeye varıncaya kadar gidin, orada bir kadın göreceksiniz, onda bir yazı vardır o yazıyı ondan alın'** dedi. O bahçeye ulaşana dek atlarımızı sürdük, kadına yetiştığımızde 'Yazıyı çıkar' dedik. Kadın 'Bende bir yazı yoktur' dedi. Biz de 'Ya yazıyı çıkarırsın ya da elbiselerini çıkarırsın!' deyince saç örgülerinin arasından yazıyı çıkardı. Biz de yazıyı Rasulullah (sav)'e getirdik. Mektupta Hatıb bin Ebi Beltea Mekke müşriklerinden bazı kimselere Rasulullah (sav)'in bazı işlerini haber veriyordu...

Rasulullah (sav) **'Ey Hatıp bu nedir?'** diye sorunca Hatıp 'Ya Rasulallah benim aleyhimde acele etme! Ben Kureyş'e sonradan katılmış biriyim, Kureyşlilerin kendilerinden biri olmadım. Seninle beraber olan Muhacirlerin Mekke'de yakın akrabaları var. Onlar sayesinde ailelerini ve mallarını korurlar. Onlarla benim aramda nesep olmadığından dolayı, bununla onlar arasında elimin güçlenmesini, böylelikle akrabalarımı korumalarını istedim. Bunu küfür veya İslam'dan sonra dinden dönmek için yapmadım' dedi. Rasulullah (sav) dedi ki: **'O size doğru söyledi.'**

Ömer (ra) 'Ya Rasulallah bırak beni de bu münafiğin boynunu vurayım!' deyince Rasulullah (sav) şöyle dedi: **"Şüphesiz o Bedir savaşında bulunmuştur. Nereden bilirsin ki belki de Allah (cc) Bedir ehline rahmet nazarıyla bakmıştır da dilediğinizi yapın sizleri bağışladım"** demiştir."

Hadisin başka bir rivayetinde şöyle geçmektedir:

"...Ömer (ra) 'Şüphesiz o Allah'a, Resulüne ve müminlere ihanet etmiştir. Beni bırak da onun boynunu vurayım!' deyince Rasulullah (sav) dedi ki **"O Bedir ehlerinden değil midir? Belki de Allah (cc) Bedir ehline rahmet nazarıyla baktı ve 'Dilediğinizi yapın, sizlere cennet vacip olmuştur veya sizleri bağışladım'** dedi."

O anda Ömer (ra)'ın gözleri yaşardı ve 'Allah ve Rasulü en iyisini bilendir' dedi."

Bu hadisi Buhari'nin dışında da birçok hadis imamı rivayet etmiştir. Hadisin sahih senetlerinden birinde de şu farklı ifadeler vardır: "Ömer (ra) 'Kılıcımı sıyırdım' veya 'Ya Rasulallah Hatıb'ı bana bırak şüphesiz o kafir olmuştur, onun boynunu vurayım' dedi Rasulullah (sav) **'Ey Hattab'ın oğlu nereden bilirsin, belki de Allah (cc) Bedir ehline merhamet etmiştir de dilediğinizi yapın muhakkak ki sizleri bağışladım** demiştir."

Bazı rivayetlerde Ömer (ra)'ın Rasulullah (sav)'in onun Bedir ehlerinden olduğunu belirtmesinin ardından şu cevabı verdiği geçmektedir; "...dediler ki; 'evet ya Rasulallah' Ömer dedi ki: "Evet (o Bedir'e katılanlardandır) fakat o ahidini bozmuş ve senin aleyhinde düşmanlarına arka çıkmıştır."

Bu hadisin bazı mücmel (kapalı) rivayetlerine dayanarak bazı bidat ve dalalet ehli kâfirlere arka çıkmanın, destek olup yardımlaşmanın, küfür olmayacağını iddia etmişlerdir. Hâlbuki bu hadis kâfirlere velayette bulunmanın, yardım ve destek olmanın küfür olduğuna dair açık delillerden biridir. Yani kâfirlere velaye göstermenin küfür olmadığını iddia edenlerin aleyhinde bir delildir.

Öncelikle sahabenin tamamının nezdindeki özellikle de Ömer (ra) tarafından belirtilen, kesin bilinen inanış; kâfirlere yardım eden veya arka çıkan kimselerin küfre gireceği, islamdan sonra mürted sayılacağıdır. Burada Ömer (ra) kesinlikle küçük küfrü veya nifakı kastetmemiştir. Bu da yukarıda geçen "...Hatıb'ı bana bırak şüphesiz o kâfir olmuştur, onun boynunu vurayım dedi" şeklindeki ifadesinden anlaşılmaktadır.

Diğer rivayette ise Ömer (ra) Hatıb'ı tekfir etmesinin gerekçesini "Fakat o ahdi-ni bozmuş ve senin aleyhinde düşmanlarına arka çıkmıştır." diyerek dile getirmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken bir önemli husus da Rasulullah (sav)'in Ömer (ra)'ın söylediği sözü inkâr etmemesi Ömer (ra)'ı "Sen yanlış bir kanaat taşıyorsun senin söylediğin yanlıştır" dememesidir. Rasulullah'ın kendi huzurunda bir yanlış yapılması halinde o yanlış ses çıkarmaması mümkün değildir. Peygamberler hakkında huzurlarında işlenen yanlış sessiz kalmak caiz değildir. Ömer (ra) tekfirin gerekçesini kâfirlere arka çıkmaya yardımcı olmaya ve desteklemeye bağlamıştır. Rasulullah (sav) Ömer (ra)'ın bu anlayışını reddetmemiş, aksine onaylamıştır.

Bu durumda şu soru akıllara gelir: O zaman Rasulullah (sav) Hatıb bin Ebi Beltea (ra)'ı niçin kâfir saymamıştır?

Bu sorunun cevabı şöyledir: Hatıb (ra)'ın yaptığı bu iş her ne kadar başlangıcında kâfirlere destek gibi görünse de hakikatte kâfirlere destek sayılabilecek bir davranış değildir. Hatıb (ra)'ın kendisi de özellikle bu amelinin dinden döndüğü veya küfürden razı olduğu için yapmadığını açıkça belirtmiş Rasulullah (sav) de "O size doğru söyledi" diyerek Ömer (ra)'ın görüşünü onaylamakla birlikte Hatıb'ın Ömer (ra)'ın belirttiği küfür hükmüne dâhil olmadığını da ortaya koymuştur. Çünkü Hatıb (ra)'ın bu davranışında hakikatte kâfirlere bir destek veya arka çıkma söz konusu değildir.

Hatıb (ra) bu davranışının Müslümanlara bir zararı olmadığını sanarak sadece Rasulullah (sav)'in sırrını ifşa etmiştir. Hatıb (ra)'ın böyle bir zanna kapılmasını Ebu Yala'nın rivayetinde geçen (Şüphesiz ben bunu Rasulullah (sav)'i aldatmak veya münafıklık olarak yapmadım. Kesinlikle biliyordum ki Allah Rasulüne açıklar ve onun işini tamama erdirir. Şu kadarı var ki, ben onların arasında idim. Annem de onların yanında idi onların katında ona bir koruma edinmek istedim) şeklindeki ifadesinden anlamak mümkündür.

Bezzar kanalıyla gelen rivayette ise Hatıb (ra)'ın şöyle söylediği geçmektedir: "Allaha yemin olsun ki ben Allah ve Resulüne samimiyetle bağlıyım. Fakat ben Mekkede yalnız biriydim. Ailem onların arasında idi. Allah ve onun Resulüne hiçbir hâlel getirmeyecek bir yazı yazdım."

Sonra Rasulullah (sav) "Şüphesiz o size doğru söyledi" demiştir.

Hatıb (ra)'ın kâfirlere vela göstermeyi kastetmemekle birlikte, bu davranışının gerekçelerini açıklamasından anlaşılıyor ki; o kendi kendine Rasulullah'a bir zarar gelmeyeceği düşüncesiyle hatalı bir tevil yaparak bir yazı yazmıştır.

Hafız İbni Hacer Fethu'l Bari isimli eserinde bu konuyu şöyle açıklamıştır: Hatıb (ra)'ın özrü kendisinin ifade ettiği şekildedir. Hatıb (ra) bunu içerisinde zarar bulunmayan bir davranış olmadığı şeklinde tevil ederek yapmıştır.

Hatıb (ra)'ın yazdıkları bazı Meğazi kitaplarında şöyle geçmektedir: "Bundan sonra Ey Kureyşliler şüphesiz Rasulullah (sav) size gece gibi olan sel gibi akan bir orduyla gelmiştir. Allah'a yemin olsun ki O size tek başına da gelse Allah ona yardım eder ve vaadini yerine getirir."

Gerçekten bu yazının içeriğinde Kureyş kâfirlerini tehdit ve Rasulullah (sav)'e bir övgü vardır. Rasulullah (sav)'in Allah (cc) tarafından kesinlikle yardım gördüğü vurgulanmış Kureyş kâfirleri İslam'a girmeye ve barışa teşvik edilmiştir. Hatıb'ın bu mektubunda Rasulullah (sav)'in sadece Mekke'ye doğru geldiğine dair bir sırrını ifşa etme vardır. Hatıb (ra) yaptığı bu hareketin haram olmadığı zannına kapılmıştır. Aynı zamanda Hatıb (ra) Rasulullah (sav)'in Allah (cc)'in yardımıyla Mekke'yi fethedeceğine kesin olarak inanmakta ve Mekkelileri tehdit ederek korkutmaktadır.

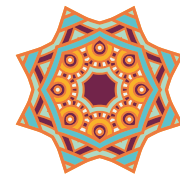
Eğer Hatıb (ra) Kureyş kâfirlerine Rasulullah (sav)'in aleyhine azıcık yardım edecek olsaydı en azından Rasulullah (sav)'in Mekke'ye geliş planından bahseder, ordu hakkında kritik bilgiler verir veya almalarını istediği tedbirlere dair bir kelime dahi olsa bir şeyler yazardı.

Gönderdiği yazının kâfirlere velayet göstermek olmadığını ifade eden Hatıb (ra) Rasulullah kendisine "Bu nedir?" diye sorduğunda, kendisinden emin bir şekilde cevap vermiş, yapmak istediğinin ne olduğunu açık yüreklilikle ifade etmiştir. Rasulullah (sav) Allah (cc)'in vahiy yoluyla kendisine bildirmesi sayesinde Hatıb (ra)'ın kâfirlere vela göstermediğini "O size doğru söyledi" diyerek açıklamıştır.

Rasulullah (sav)'in Hatıb (ra) ile yaşadığı bu olay kâfirlere yarım kelime ile dahi olsa velayette bulunmanın küfrü gerektiren bir durum olduğunu açıkça beyan etmiştir. Ömer (ra) velayet gerekçesine dayanarak Hatıb (ra)'ı tekfir etmiş, Rasulullah (sav) de onu kınamamıştır. Aynı zamanda Rasulullah (sav) Hatıb (ra)'ın yaptığı amelin kâfirlerle velayet ilişkisi olmadığını da bildirmiştir.

Hatıb (ra)'ın Rasulullah (sav)'in sırrını ifşa etmesi büyük günahlardandır fakat Hatıb (ra) Bedir ehli olduğu için Allah (cc) onun bu günahını affettiğini Rasulü (sav) vasıtasıyla beyan etmiştir.

Allah Hatıb bin Ebi Beltea'dan ve bütün ashabı kiramdan razı olsun.

Müslümanlarda Yahudileşme – 10

Ahitlerini Bozmaları

Bilal Özbuğday

Kur'anda İsrailoğullarının sıklıkla zikredilen özelliklerinden birisi de verdikleri sözleri bozmaları, sözlerine riayet etmemeleridir. Allah Teâlâ kendilerinden Allah'a kulluk etmeleri, peygamberlerine yardım etmeleri, rablerinin sınırlarına riayet etmeleri üzerine sözler aldı. Ancak İsrailoğulları zorluğu gördüklerinde bu sınırları aşarak, sanki söz vermemişçesine hareket ettiler, sözlerini bozdular. Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

أَوْكُلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

"Onlar ne zaman bir antlaşma yaptılarsa, içlerinden birtakımı o antlaşmayı bozmadı mı? Zaten onların çoğu iman etmez."¹

Bu Yahudilerde ahlak halini almış bir davranıştır. İnsanlarda sözlerle riayet etmek bir davranış halini aldığında o sözün muhatabının kim olduğunun çok bir önemi yoktur. Sözüne riayet etmeyen insan kullara verdiği ahitleri de, Rabbine karşı verdiği ahdi de hatta kendi nefesine verdiği sözü dahi çiğneyebilir. Çünkü bu artık o kimsede bir davranış halidir.

İsrailoğulları da bu vasıf ile vasıflanmışlardı. Bu onlarda bir davranış biçimine dönüştüğünden, Allah Teâlâ'ya ya da peygamberlerine söz verdiklerinde cayarak onu bozmuşlardır. Bu vasıf onların insan ilişkilerinde de ön plana çıkmaktaydı. Nitekim Rasulullah (sav) de Medine'de Yahudi kabilelerinden büyük ihanetler görmüştü ve onlar Rasulullah (sav)'e verdikleri sözden caymışlardı.

Rabbimiz bir başka ayetinde ise şöyle buyurmaktadır;

وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

"Hani dağı sanki bir gölgelikmiş gibi onların üstüne kaldırmıştık da üzerlerine düşecek sanmışlardı. (Onlara:) "Size verdiğimiz Kitab'a sınıksı sarılın ve onun içindekileri hatırlayın ki Allah'a karşı gelmekten sakınasınız" demiştik."²

Rabbimiz onlardan söz alıp onlar da buna riayet etmediklerinde onların üzerlerine dağı kaldırdı ve itaat etmelerini bekledi.

Seyyid Kutub (Allah O'na rahmet etsin) bu konu ile ilgili ayetlerin tefsirinde şöyle der;

"İnanç meselesi gevşeklik ve kaypaklık kaldırmaz. Ciddiyetsizlik, alaycılık, umursamazlık ve yarım-yamalak çözüm kabul etmez. O, yüce Allah ile müminler arasında imzalanan bir ahid, bir kesin sözleşmedir. Bu itibarla son derece ciddi ve gerçektir. Ciddiyetsizliğe ve kaypaklığa hiç tahammülü yoktur. Bu taahhüdün, sözleşmenin ağır yükümlülükleri vardır. Fakat bu onun tabiatı gereğidir. O son derece önemli, şu evrende var olan her şeyden daha önemli bir meseledir. Buna göre, insanın ona ciddî, kararlı, yükümlülüklerinin bilincine varmış, tüm gücünü ve azmini yoğunlaştırmış ve bu yükümlülükleri noktası noktasına yerine getirmeye kesin biçimde niyetlenmiş olarak sarılması gerekir. Bu yükümlülük altına giren kimsenin, rahat, sorumsuz ve başıboş hayata veda ettiğini idrak etmesi gerekir.

¹ [2/ Bakara 100]

² [7/ Araf 171]

"Size verdiğimiz kuvvetle tutun ve içindekileri hatırlayın ki, takva sahiplerinden olasınız."

Demek ki, bu taahhüde kuvvetle, ciddiyetle, yoğunlaştırılmış duyguların kararlılığı ile sarılmak gerektiği gibi onun içeriğini hatırd tutmak, mahiyetinin bilincine varmak ve bu mahiyete göre biçimlenmek de zorunludur.

Çünkü bu ilâhi taahhüt başlı başına bir hayat tarzıdır. Kavram ve bilinç olarak kalpte yer eden, pratik bir düzen olarak hayatta yerini alan, edep ve ahlâk kuralı olarak davranışlara yansıyan, takvaya, yüce Allah'ın gözetimi karşısında duyarlı olmaya ve akıbet endişesini hissettiren kendine özgü bir hayat tarzı.

Ama heyhat! Yahudiyi bilinen karakteri bir kere daha yakaladı, geleneksel tiynetine bir kez daha yenik düştü.³

Allah Teâlâ sadece Yahudilerden söz almamıştır. Bizim ümmetimizden de almış olduğu sözler vardır. Bu konu ile alakalı olarak Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

وَاذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ
إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ

"Allah'ın üzerinizdeki nimetini ve "İşittik, itaat ettik" dediğinizde ona verdiğiniz ve sizi kendisiyle bağladığı sağlam sözü hatırlayın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, göğüslerin özünü (kalplerde olanı) hakkıyla bilendir."⁴

Müfessirler bu ayetin tefsiri ile alakalı bahsi geçen sözün her insandan henüz daha yaratılmadan önce alınan "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sorusuna cevap olarak alınan söz olabileceği gibi müminlerin peygamberimize Akabe'de, Hudeybiye'de ve diğer aşamalarda verdikleri sözler olabileceğini de söylemişlerdir. Müminler efendimize iman ederek ve beyat ederek tasada, kederde, darlık ve bollukta kendisine destek vereceklerine dair söz vermişlerdi. İmam Taberî bu ikinci tefsirin bağlama daha uygun olduğunu ifade etmektedir.

Ümmeti Muhammed ile İsrailoğullarını birbirinden ayıran temel özelliklerden birisi de kendilerinden peygamberleri, dinleri ve Rableri bir istekte bulunduğu ya da bir emir, sorumluluk yüklediğinde İsrailoğullarının "İşittik isyan ettik" demeleri, bizim ümmetimizin ise "İşittik ve iman ettik" demesidir.

Hepimiz tarafından bilinen bir gerçektir ki kişinin ağzından çıkanlar ile amel etmediği takdirde bir değer ifade etmez. Ağzımızdan bizim ümmetimize ait olan kelimeler çıksa da dinimizin üzerimize yüklediği sorumluluklardan kaçarak hareket edecek olursak, dinin hizmet çağrısına icabet etmeyecek olursak bizler de elbette Yahudileşeceğizdir.

Her ne kadar elimizi peygamberin elinin üzerine koyarak beyat etmesek, O'nun bizzat şahsına söz vermesek de, bu dinin bizden istekleri, bizim kendimizi bu dine nispet etmemizden ve bu ümmete mensup olmamızdan ötürü bizler de söz verenlerden sayılmaktayız.

³ [Fizilâ'il Kur'an]

⁴ [5/ Maide 7]

Şimdi durup düşünelim. Kitabımız olan Kur'an hayatımızda ne kadar var? Kitaba bağlı kalacağımıza dair sözümüze riayet ediyor muyuz? Kitabın ahkâmı ile alakalı üzerimize yüklenen sorumlulukları ne kadar taşıyabiliyoruz? Allaha iman etmek, kitaba iman etmek Allah'a verdiğimiz bir söz değil midir? Allah'a iman etmek ya da sabah akşam zikirlerinde yaptığımız "Rab olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan, peygamber olarak Muhammed'den (sav) razım oldum" demek basit bir cümleden mi ibarettir ki kitaba dönmeden, ondan bihaber yaşarak bu ömrü bitirebilelim?

Mahiyetini anlamadan ve bilmeden verilen sözler insanı mahcup eder. Veleve ki verilen bu söz, insanın kendi nefesine verdiği söz dahi olsa. İman etmenin, bu ümmete mensup olmanın mahiyetini anlamak bizlerin ilk etapta farkına varamadığı bir gerçektir. Akide, iman, tevhid gibi kavramlar bizler tarafından sadece bir takım dünya görüşlerimizin ve siyasi düşüncelerimizin değişmesi gibi anlaşılmaktadır. Hâlbuki durum böyle değildir. Bu din bizden o dini yaşamamızı, o dini anlatmamızı ve o dine hizmet etmemizi ister ki bunların hepsi meşakkat, zorluk ve fedakârlık ister

İnsanın davaya hizmet etme ve davanın eri olma gibi Rabbine ya da kendine verdiği sözlerde verilen sözler kapsamında değerlendirilebilir. Verilen sözlerde sebat edememek ya da verilen sözü bozmak ahdi bozmaktır. Vaktinde hareketin içerisinde bir rüzgâr gibi esen insanlar belli bir vakit geçince emekli olmuş edası ile takılmaktadır. Ya da "Zamanında biz de sizin gibiydik, bu yollardan geçtik" diyen insanlar çokça rastladığımız tablolardandır. Bu yolda sabit kalmak, sebat etmek çok önemlidir. Hatta o kadar önemli ki yola çıkmaktan daha önemlidir. Hem hareket içerisinde kalmak hem de iman üzere sebat edebilmek. Rabbim bunu samimiyetle isteyen Müslümanlara versin.

Sözleri, ahitleri bozmak sebat etmeye engeldir. Çünkü bu insanın kalbinin katılaşmasına, sonrasında ise ölmesine sebep olur ki bu insanı helake sürükleyebilir.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

فَبِمَا نَقُضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

"İşte, verdikleri sözlerini bozmaları sebebiyledir ki onları lânetledik, kalplerini de kaskatı kıldık. Kelimeleri yerlerinden kaydırarak (tahrif edip) değiştiriyorlar. Akıllarından çıkarmamaları istenen şeylerden önemli bir kısmını da unuttular. (Ey Muhammed!) İçlerinden pek azı hariç, onların daima bir hainliğini görüyorsun. Yine de sen onları affet ve aldırış etme. Çünkü Allah, iyilik yapanları sever."⁵

Netice olarak din için verdiğimiz sözleri yerine getirmek için ciddiyet ile fedakârlık ile çalışmamız lazım ki dine hizmet çağrısına icabet etmiş olabilelim ve Yahudilerin vasıflarından bir vasfını üzerimizde taşımak suretiyle Yahudileşmemiş olalım.

Selam ve dua ile...

⁵ [5/ Maide 13]

Takva

Huşu Duymayan Kalp

Burak Gültepe

Elhamdu lillahi Rabbil âlemin, vessala-
tu vesselâmu âla Rasûlinâ Muhammedin
ve âla âlihî ve sahbihî ecma'in.

Emma ba'd. (Asıl konumuza gelirsek)

Bu ay ki hadisimiz:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ
لَا تَشْبَعُ وَعِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَدَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا

Zeyd b. Erkam (ra) rivayet ettiğine göre
Nebi (asv) şöyle buyurdu:

**"Allah'ım! Huşû duymayan kalpten,
doymayan nefisten, fayda vermeyen
ilimden ve kabul olunmayan duadan sana
sığınırım."**¹

Şerh:

Bu hadis cevâmiu'l kelim'dir. Yani birçok
manayı içinde toplayan veciz sözleri ifade
etmektedir. Özlü sözler demek de uygundur.
Bu konuyla ilgili hadisler mevcuttur:

"Ben cevâmiu'l-kelim ile gönderildim"²

"Bana cevâmiu'l-kelim verildi"³

Bu hadiste geçen cevâmiu'l kelim'in
kimi âlimler 'Kur'an' olduğunu söylemişler-
dir. Zira Rasulullah'ın (sav) ilk tebliğ döne-
minde ayetleri okuduğunda, cahiliye şair-
leri Kur'an'ın nazmının güzelliği ve icazı
karşısında hayran kalmaktan başka bir şey
yapamamışlardır. Rasulullah (sav)'e nice
dünyalıklar teklif etmişler, 'gel başımıza
lider ol' demişler, 'seni en zengin yapalım'
demişler ama ayetlerden bir ayetin benze-
rini yapmaya güç yetirememişlerdir.

Cevâmiu'l Kelim'in hadis olduğunu da
savunan âlimler de vardır. Rasulullah (sav)
ovalarda, köylerde yetişen biri olarak kav-
minin içinde en fâsih Arapça konuşanıydı.
Bunun üzerine bir de vahyin nuru ile
aydınlanan bir gönülden sadır olan sözlerin
muhtevası da zengin olmaktaydı. Şu bir
gerçek ki hem Kur'an hem sünnette, bir söz
ile birçok mananın kastedildiği çok fazla
örnek görülecektir. Dolayısıyla cevâmiu'l-
kelim, hem Kur'an hem sünnettin ortak
özelligidir demek daha doğru olacaktır.

Dört olumsuz şeyden Allah'a sığınmayı
ifade eden bu hadis, karşılığında şu dört
olumlu talebi de zımnen içermektedir: Fay-
dalı ilim/bilgi, huşû duyan kalp, makbul dua
ve kanaat eden nefis.

1) Huşu Duymayan Kalp

Huşû, bir Müslümanın tam bir samimi-
yetle Allah'a bağlılığını, O'na gönülden tesli-
miyetini ifade eden bir kavramdır.

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

"Onlar namazlarında huşû içindedirler."⁴

Huşû, sükûnet, hareketsizlik, kısılma
ve dinme gibi anlamlara gelir. Namazda
huşû, kalpte var olan mutmainlik, huzur,
sükûnet ve Allah'ın (cc) huzurunda olma
şuurunun; bedene saygı, hareketsizlik ve
edep olarak yansımasıdır. Baş eğmek,
boyun bükme, bakışları aşağı çevirip sesi
alçaltmaktır.

Huşû, namazda kalbin ve bedeninin
Allah'a (cc) karşı edeple süslenmesidir. Niye-
tin samimi olmasıdır. Namazın kişiyi kötü-
lükten alıkoyması, sabrını arttırması, ben-
cillik ve cimrilikten alıkoyması ve günahları
gidermesi huşûyla kılınan namaz için söz
konusudur.

¹ (Müslim)

² (Buhari ve Müslim)

³ (Müslim)

⁴ [23/Mü'minün,2]

Yüce Allah, dış dünya ile bağlarını koparıp ruh ve bedenleriyle kendisine yönelen müminlerin halini bildirmektedir. Allah Rasûlü, bu teslimiyeti ve bağlılığı göstermeyen, gösteremeyen kalplerden Allah'a sığınmaktadır. Zira kalp komutandır. Komutan düzgün olmazsa askerler de düzgün olmaz. Dolayısıyla kalbimiz takva ve huşû ile dolu olmazsa salih ameller bizde meydana gelmez.

"Bir mümin güzelce abdest alır, sonra da başından sonuna kadar kalp-beden âhengi içinde tam bir huzur ve huşû ile iki rekât namaz kılsa cennet ona vâcip olur."⁵

Çoğu insan, yani namaz kılan kimse, namazda bu kıvamı yakalayamamaktadır. Namazda Allah'ın huzurunda olduğunun his-sini sürekli unutmaktadır. İşte gerçekten huşû ile kılınan namazın karşılığı ancak cennettir.

Ümmü Ruman (ra) şöyle anlatır: "Namazımda sallanıyordum. Ebû Bekir (ra) gördü, beni öyle bir azarladı ki az daha namazdan çıkacaktım. Sonra da Resûlullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu işittiğini söyledi: **"Biriniz namaza durduğunda her tarafı sakın olsun, Yahudiler gibi sallanmasın. Zira namazda azaların sükûneti namazın tamamındandır."**⁶

Elçiler gibi olun!

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ
إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا
وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ

"Onun duasına icabet ettik, kendisine Yahya'yı armağan ettik, eşini de doğurmaya elverişli kıldık. Gerçekten onlar hayırlarda yarışarlardı, umarak ve korkarak bize dua ederlerdi. Bize derin saygı gösterirlerdi."⁷

O elçiler gibi olmamız bizden isteniyor. Onlar ki; rahmet, mağfiret ve cennetini umarak; azabından ve gazabından korkarak, ümitle korku dengesi içinde Allah'a devamlı dua ve niyâz halinde idiler.

Cenâb-ı Hakk'a karşı büyük bir huşû, korku ve saygı içinde bulunuyorlardı. Huşû, kalpte derinleşmiş korku demektir. Huşû duyan kişi, günahattan korktuğu için, yaptığı işlere, her türlü hal ve hareketlerine dikkat eder.

Huşu duymayan kalp, Allah'ın huzurunda olduğu bilincini yitirmiş, O'na karşı saygı ve tevazu göstermeyen, kendini O'ndan bağımsız ve müstağni zanneden, O'nun emir ve yasaklarına riayet etmeyen, O'ndan başka ilahlar tanıyan, O'na isyan eden, O'na şirk koşan bir kalptir. Huşu duymayan kalp, Allah'ın rahmetinden uzaklaşmış, kalbi mühürlenmiş, kalbi katılaşmış, kalbi hastalanmış, kalbi kararmış, kalbi ölmüş bir kalptir. Huşu duymayan kalp, Allah'ın rızasını kazanamaz, O'nun affına eremez, O'nun cennetine giremez.

2) Doymayan Nefis

Nebi (as), doymayan nefisten de Allah'a sığınmıştır. Çünkü nefis, onun ifadesiyle **"iki vadi dolusu malı olduğu halde üçüncüsünü isteyen"** bir hırsla sahiptir.⁸ Çünkü nefis, insanı kötülüğe yönlendirme potansiyelini taşımaktadır.⁹ Nefsinin dizginini eline almayan insan her türlü tehlikeye açık durumdadır. Zira nefsi doyurmak kolay değildir. O, ya Rabbine yönelerek tatmin olacak¹⁰ ya da karnını ancak toprak doyuracaktır.¹¹

وَتَجِبُونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا

"Mal-servet biriktirip yığmayı da çok seviyorsunuz."¹²

⁵ (Müslim)

⁶ (Alûsî, Ruhu'l me'ani)

⁷ (21/Enbiya 90)

⁸ (Müslim, Zekât)

⁹ (12/Yûsuf 53)

¹⁰ (89/Fecr, 27-28)

¹¹ (Müslim)

¹² (89/Fecr 20)

Fakiri, yoksulu, yâni muhtaçları yedirip doyurmaya, ihtiyaçlarını karşılamaya teşvik etmezler. Kendileri bu işi yapmadıkları gibi, başkalarını da yönlendirmezler. Aksine ondan kaçınır, birbirlerini bunu yapmaktan nefret ettirirler.

Bu dünyanın serveti alçaktır, küçücük bir sıkıntınızı bile gideremez!

Hârûn er-Reşîd'in elinde bir yudumluk su var iken İbnu-s Semmâk'a "Bana nasihatte bulun" dediği rivâyet edilmiştir. İbnu-s Semmâk ona dedi ki; "Ey Mü'minler'in emiri! Düşün ki, şu bir yudum suyu içmekten mahrum bırakılsan, onu elde etmek için mülkünü feda eder miydin?"

Dedi ki, "Evet!"

Yine der ki; "Ey Mü'minler'in emîri! Peki (onu içtikten sonra, idrar yoluyla) dışarıya atılmasından mahrum bırakılsan? Bunun için mülkünü feda eder miydin?"

Dedi ki, "Evet!"

İbnu-s Semmâk der ki; "Öyleyse ne bir yudum su, ne de bir idrar hâceti kadar değerli olmayan bir (mülkte) hayır yoktur!"¹³

O halde, sağlığının, zamanın ve imanının kıymeti bil. Şu üç şey elinde iken salih amel-lerini çoğaltmaya çalış, malını değil...

İnsanoğlu hırslı yaratılmıştır. Parayı, makamı ve çıkarı aşırı derece de sever. Altını, gümüşü, kadınları, oğulları, atları arabaları seven bir nefis vardır ki, bunu dizginlememiz istenmektedir.

Rabbimiz şöyle buyurur;

"Kadınlara, oğullara, kantar kantar yığılmış altın ve gümüş (paraya), salma güzel atlara (lüks arabalara), hayvanlara ve ekinlere (bahçelere, bağlara) duyulan şehvetli tutku insanlara 'süslü ve çekici' kılındı. (Oysa) Bunlar, (fani) dünya hayatının (geçim) metaidir. Asıl varılacak güzel yer ise Allah katındadır."¹⁴

İnsan, gece gündüz çalışıp da kazandığı malının ne için olduğunu bir düşünmeli! Bu malı niçin kazanıyorsun, kime kazanıyorsun! Öldükten sonra işine mi yarayacak? Sence çocukların o maldan istifade mi edecek yoksa o mal yüzünden birbirlerine girecekler ve küsecekler mi...? Genelde kalan miras yüzünden çocukların birbirlerine düş-tükleri, tartışıkları görülmüştür.

Servet sahibi yaşlanmış nice kimseler, hâlâ dünya malını arttırmak için çok çalıştıkları görülmektedir. Bu konuda Nebi (as.) şöyle buyurur; **"Âdemoğlunun bir vadi dolusu malı olsa bir o kadarını daha ister. Âdemoğlunun (aç) gözünü ancak toprak doldurur. Allah tövbe eden kimsenin tövbesini kabul eder."**¹⁵

3) Faydasız İlim

Allah Rasûlü'nün Rabbine sığındığı bilgi, kişinin dünyasına da ahiretine de faydasız ve zararlı olan bilgidir. Özellikle internet ile her türlü bilginin sınırsızca dolaştığı ve bu yüzden sık sık bilgi kirliliğinden bahsettiğimiz günümüzde, Peygamber Efendimizin bu duası daha da önem kazanmaktadır.

¹³ [Siracu-l Mülûk, s. 28]

¹⁴ [3/Âl-i İmrân 14]

¹⁵ [Buhari]

Bugünkü okullarda bunun bir temel taşıdır. Küçücük çocukları boş ve zararlı bilgi/ilim ile zehirlemektedirler. Felsefe, inkılâp tarihi gibi ölümcül diyebileceğimiz dersler ile körpecik beyinleri dönüştürme-yen yola itmektedirler. Bunların hepsinden Allah'a sığındığımız gibi amelimizi de duamıza uygun desteklemeliyiz.

Şeytanın ilmi kendisine fayda vermedi. O ki, cenneti cehennem, doğru yolun Allah'ın yolu olduğunu, ahirete ve hesaba yönelik birçok bilginin sahibiydi. Âdem (as.)'a secde emri verildiğinde ise kibirlendi. O sırada doğru da bir söz söyledi.

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ

“Dedi ki: 'Ben ondan daha hayırlıyım; sen beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın.’”¹⁶

“Beni ateşten yarattın” sözü bir ilme dayanıyordu ve doğru da bir sözdü. Ama buna bina ettiği sözü yanlış, eksik ve haddine olmayan bir sözdü. İşte bu faydasız ilme bir örnektir. Öncelikle bizde ki ilim ile Kur'an ve sünnete muhalefet etmemeliyiz, Allah'a isyandan kaçınmalıyız. Yoksa şeytanın durumuna düşmemiz kaçınılmaz olacaktır.

Nitekim Rabbimiz Kur'an'ı indirmiş ve hükümleri beyan buyurmuştur. Ama birileri bunu gizlemektedir. İnsanlara tevhid, şirki, tağutu, münafıklığı, cihadı anlatmamaktadırlar. Amellerini “Allah için” yapan ümmet, artık “vatan için” yapar olmuştur! Niyetler başkalaşmış, ilim bozulmuştur.

Kur'an ve sünneti bilen nice hoca ise kendi nefsinin düşünüp bu konularda susmaktadır. Hatta bazı kimseler 'halifelîği kaldıranlara' rahmet okuyacak duruma gelmişlerdir. Bakara suresi bu konu anlatılır;

“İndirdiğimiz açık delilleri ve hidayeti biz kitapta insanlara açıkça belirttikten sonra gizleyenler var ya; işte onlara hem Allah lânet eder hem de bütün lânet edebilenler lânet eder. Ancak tövbe edip, durumlarını düzeltenler ve gerçeği açıklayanlar başkadır. Onları bağışlarım; çünkü ben tövbeyi çok kabul edenim, çok esirgeyenim.”¹⁷

Kendisiyle cennet kazanılacak ilmi bir kimse gizliyorsay, her şey aleyhine dönecek demektir. Rabbim muhafaza buyursun.

Amel etmeyenler de ayrı bir tehlikenin içine girmişlerdir. Adam Kitabı bellemiş ama amel etmek için değil; doktora için, tez için, 'biliyorlar' desinler diye öğrenmiştir;

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ
الْجَمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“Tevrat'la yükümlü tutulup da onunla amel etmeyenlerin durumu, ciltlerce kitap taşıyan merkebin durumu gibidir. Allah'ın ayetlerini yalanlamış olan kavmin durumu ne kötüdür! Allah, zalimler topluluğunu doğru yola iletmez.”¹⁸

¹⁶ [38/Sâd 76]

¹⁷ [2/Bakara 159-160]

¹⁸ [62/Cuma 5]

İlmin fayda vermesini istiyorsak, muhakkak amel etmek gerekir. İlmin sorumluluğunu amel etmek düşür.

Faydalı ilim tahsil eden ise en güzel yola girmiştir. Geçici dünyanın güzelliklerinden/yok olacak güzelliklerinden vazgeçip bu yola girenler ne kadarda azdır. Nebi (asv) şöyle buyurur:

"Kim ilim tahsil etmek için (evinden veya yurdundan) çıkarsa, geri dönünceye kadar Allah yolundadır."¹⁹

Yine faydalı ilmi Allah'tan istememiz gerekmektedir.

"Allah'ım, bana öğrettiklerinle beni faydalandır; bana fayda sağlayacak ilim öğret, ilmimi artır."²⁰

4) Kabul Edilmeyen Dua

Öncelikle duanın adabından bahsedelim. Fatiha suresinde bu husus bize öğretilmektedir. Öncelikle Rabbimizi övmeliyiz. Nebi (as.) şöyle buyurur:

"Sizden biri dua edeceği vakit, Rabbine hamd ve sena ile başlasın! Sonra Nebisine salât etsin! Sonra dilediği şeyi istesin!"²¹

Dua ederken kabul edileceğinden şüpheli etmemeliyiz. Ne dediğimizi bilmeliyiz. Ellerimizi açmışken kafamız başka yerlerde olmamalıdır. Zira Nebi (as.) şöyle buyurur:

"Kabul olunacağından emin olduğunuz halde Allah'a dua ediniz! Biliniz ki Allah, gafil ve boş kalpten çıkan duaya icabet etmez!"²²

Büyük veya küçük bütün isteklerimizi Allah Teâlâ'dan istememiz gerekir; insanların çoğu bundan gafildir! Onları sadece büyük işlerde ve şiddetli belalarda Allah'a sığınıp, O'ndan istediklerini görürsün. Bunun dışındaki şeylerde ise Allah'tan bir şey dilemezler! Bu hatadır, Müslümana yakışan büyük veya küçük bütün isteklerini Allah'a arz etmesidir.

–Allah Teala **"Dua edin ki, karşılık vereyim"**²³ buyurmaktadır. Çünkü **"O, kullarına yakın ve dua ettiklerinde dualarına icabet edendir."**²⁴ Çünkü **"O, duaları işitendir."**²⁵ Çünkü **"O, tövbeleri kabul edendir."**²⁶

İşte her gün yüz kere Allah Teala'dan bağışlanma dileyen Allah Rasulü, bütün samimiyetine ve teslimiyetine rağmen kabul edilmeyen duadan Allah'a sığınmakta, sanki bununla içtenlikle yapılmayan ve eylemle desteklenmeyen duaların karşılık bulmayacağı konusunda ümmetinin dikkatini çekmektedir.

Yüce Allah'ın dualara icabeti üç şekilde olur;

a) Hemen kabul eder. Yani kulun istediği kendisine verilir.

b) Dua kabul edilir ama istenen hemen verilmez.

c) Duamızın karşılığını dünyada vermez, ahirette verir.

Efendimiz (sav) şöyle buyurur:

"Sizden biri acele edip de dua ettim bana icabet olunmadı demediği müddetçe o kimseye icabet olunur."²⁷

¹⁹ (Tirmizi)

²⁰ (Tirmizi)

²¹ (Tirmizi)

²² (Tirmizi)

²³ (40/Gâfir 60)

²⁴ (2/Bakara 186)

²⁵ (3/Al-i İmrân 38)

²⁶ (110/Nasr 3)

²⁷ (Tirmizi)

Ellerini semaya kaldırdığın zaman ne kadar büyük bir şey yaptığını hiç düşündün mü? Şu hadise bir kulak ver!:

"Kuşkusuz ki, Rabbimiz Tebareke ve Teâlâ çok hayâlidir ve çok cömerttir. Kulu O'na ellerini kaldırdığı vakit onu bomboş ve nasibsiz olarak geri çevirmekten hayâ eder."²⁸

Allah-u ekber! Bizi işiten, bize kulak veren, bizi önemseyen, bize acıyan bir Rabbimiz var...

Duaların reddedilmesi bir müslüman için karşılaşılmaması en zor/en kötü durumlardan biridir. Bu konuda Nebi (sav) şöyle buyurur;

"Bir kimse (Hak yolunda) uzun sefere çıkar, saçları dağılmış, toza toprağa bulanmış bir hâlde ellerini semâyâ uzatarak: Yâ Rabbî, yâ Rabbî! diye duâ eder. Hâlbuki yediği haram, içtiği haram, giydiği haram (hâsılı) kendisi haramla beslenmiş olursa, böyle bir kimsenin duası nasıl kabul edilir?"²⁹

Böylesi bir duruma düşmemek için yediğimize içtiğimize dikkat etmeli, Allah'a bolca da dua etmeliyiz.

İyiliği emredip, kötülükten sakındırmayı terk etmek tehlikeli bir davranıştır. Bu hususun dualar ile bir bağlantısı vardır;

"Nefsim elinde olan Allah'a yemin olsun ki; ya iyiliği emreder kötülükten sakındırırsınız ya da Allah yakında sizin üzerinize öyle bir bela gönderir de sonra Allah'a dua edersiniz de duanız kabul edilmez."³⁰

Tövbeleri kabul edilmeyen bir kesim vardır ki ayette şöyle geçmektedir; **"Şüphesiz imanlarının arkasından küfreden, sonra da küfrünü artırmış olanların tövbeleri asla kabul olunmaz. İşte onlar sapıkların ta kendileridir."**³¹

Bu ayet Müslüman olduktan sonra din-den çıkarak Medine'den kaçıp Mekke müşriklerine sığınan birkaç kişi hakkında inmiştir. Bunlar hakkında tövbenin kabul edilmesi bahis konusu olmuştur. En çok tercih edilen mana şudur: Çünkü böyleleri ölüm belirtisini görüp hayattan ümidini kesmedikçe tövbe edip imana gelmezler. Hâlbuki yeis halindeki iman makbul değildir.

(Yoksa) **Ne**, (bir sürü) **kötülükleri yapıp-edip de**, (sonra) **onlardan birine ölüm gelip çatınca: "Ben şimdi gerçekten tevbe ettim" diyenlerin, ne de kâfir olarak ölenlerin tövbesi (geçerli) değildir. Böyleleri için acı bir azap hazırlamışızdır.**³²

Tövbemiz, Firavun tövbesine benzenmesin! "(Firavun çaresizce): **İsrailoğullarının kendisine inandığı (İlahtan) başka ilah olmadığına inandım ve ben de Müslümanlardanım" demeye (başladı).**"³³

Denebilir ki, Firavun anladı artık yanlış yaptığını, dönecek iman edecek, artık düzelecek... olabilir mi...?

Rabbimizin ona verdiği cevap şu şekilde oldu;

"(Aklın başına) Şimdi (geldi), öyle mi? Oysa sen önceleri isyan edip başkaldırmıştın ve bozgunculuk çıkaranlardandın."³⁴

²⁸ (Ebu Davud)

²⁹ (Müslim ve Tirmizi)

³⁰ (Tirmizi)

³¹ (3/Âl-i İmrân 90)

³² (4/Nisâ 18)

³³ (10/Yunus 90)

³⁴ (12/Yusuf 91)

Elinde kuvvet ve imkân sahibiyken iman etmeliydi. Bu kıssadan bize de birçok ders çıkar: Öncelikle hayatımızın kıymetini bilmeli, elimizdeki imkânlar gitmeden önce iman etmeli ve o imanlarımıza Ŗirk bulaŖtırmamalıyız. Salih ameller iŖlemeliyiz. YaŖlılıęı beklememeliyiz. Yarın yaparız diyerek sanki ölmeyecekmiŖ gibi erteleme gafletine dŖmemeliyiz. O zaman bizler, ahiret gününde geçer akçe olan salih amellerimizi biriktirme ve arttırma yoluna gidelim. Yediklerimize itiklerimize dikkat edelim, emr-i bi'l marf neyhi ani'l münker görevini asla terk etmeyelim. Bu sebepleri yerine getirirsek, Rabbimiz bizlerin duasına icabet eder, kabul eder.

Allah'ım! Kalbimize Senden sakınacak kadar hatta daha fazlasıyla korkunu ver; dualarımıza her daim icabet et/kabul et; faydasız her bir ilimden meŖguliyetten bizleri esirge; nefsimizin haddi aŖmasından bizleri koru. Rabbim yar ve yardımcımız olsun. Âmin.

سُورَةُ الْحُجُرَاتِ

Hucurat Suresi Tefsiri

Muhammed Firat

Hamd, Âlemlerin rabbi olan Allah (celle celaluhu)'a aittir. Salât ve selam, kendisine itaat etmek ve yolundan gitmekle emro-lunduğumuz âlemlere rahmet olarak gönderilen Allah (celle celaluhu)'ın resulü Muhammed Mustafa'nın üzerine olsun.

وَأَعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ
مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ
وَزَيَّنَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ
وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ

فَضَّلَا مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَ اللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

"Hem bilin ki, içinde Allah'ın resulü vardır. Şayet o, birçok işlerde size uysaydı sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize yerleştirmiştir. Küfrü, fısı ve isyanı da size çirkin göstermiştir. İşte doğru yolda olanlar bunlardır. Bu, Allah'tan bir lütuf ve nimettir. Allah alîmdir, hakîmdir."¹

"Hem bilin ki, içinde Allah'ın resulü vardır."

O resul ki size karşı çok merhametli, sizin iyiliğinizi isteyen, size dosdoğru yolu gösteren Rabbi tarafından korunan bir resuldür. O aranızda iken ona isyan etmeyin bilakis itaat edin ve onun sözünün önüne geçmeyin!

"Şayet o, birçok işlerde size uysaydı sıkıntıya düşerdiniz."

İyi bilin ki onun size emrettikleri tamamen sizin yararınıza, yasakladıkları da tamamen zararınızdır. Oysa siz aslında sizi sıkıntıya sokacak şeyleri yapmasını O'ndan istiyorsunuz. Allah'tan bir rahmet sayesinde O, sizin istediğiniz her şeyde size uyuyor. Eğer uysaydı siz sıkıntıya düşerdiniz. Ayette geçen ve "sıkıntıya düşerdiniz" olarak tercüme ettiğimiz "عَنِتُّمْ" kelimesi zorluk, günah, fücür anlamlarına da gelmektedir. İnsanların çoğunda özellikle kötü, aleyhte ve tehlike bildiren haberleri hemen kabul etme eğilimi vardır. Sırf bu sebepten dolayı sayısız fitneler, kan dökme ve zulümler ortaya çıkmış, pişmanlıklar ve telafisi mümkün olmayan zararlar görülmüştür. Özellikle yönetim sorumluluğunu üstlenen kimseler Rasulullah (sav)'in yolundan gitmeli, hüküm vermeden önce gelen haberi tahkik etmeli ve açığa çıkarmalıdır ki sıkıntıya düşülmesin..

Önceki ayette geçen olay özelinde değerlendirdiğimizde ayetin manası "Eğer Rasulullah (sav) acele edip durumu açığa çıkarmadan önce sizin istediğiniz gibi hareket edecek olsa idi ve fasığın verdiği haberi araştırmadan gereğini yapsaydı siz zorlukla ve günahla karşı karşıya kalırdınız" şeklindedir.

Katade (rh) bu ayeti okuduktan sonra çevresindekilere şöyle demiştir: "Ayette zikredilen kimseler Rasulullah (sav)'in ashabıdır. Şayet Rasulullah onların görüşlerine göre hareket edecek olsaydı birçok hususta sıkıntı ve zorluklara düşeceklerdi. Allaha yemin olsun ki sizin görüşleriniz daha zayıf ve akıllarınız daha tutarsızdır. Herkes kendi görüşüne kuşku ile baksın. Allah'ın kitabına samimi bir şekilde sarılın. Zira Allah'ın kitabı, kendisine tutunulacak güvenilir bir kaynaktır. Allah'ın kitabının dışındaki şeyler ise aldatıcı şeylerdir."

¹ [49/Hucurat 7-8]

“Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize yerleştirmiştir.”

Allah (Subhanehu ve Teala) hakkı sevme ve onu kabul etme duygusunu kalplere yerleştirmesi, hakkın sıhhatine işaret eden deliller göndermesi, kalpleri ve fitratları hakkı kabule meyyal yaratması ve sizin O'na yönelmenizi sağlayan tevfikî sayesinde imanı size sevdirmiş ve onu kalbinize yerleştirmiştir.

Allah'ın, göğüsleri imana açmak ve kalpleri ona karşı harekete geçirmek ve imanı kendilerine güzel gösterip de ruhların imana can atması, imandaki güzellik ve hayrı görmesi için seçmesi... Evet, bu seçme yüce Allah'tan bir ihsan ve nimettir. Ve her ihsan ve nimet bu ihsan ve nimetten daha aşağıdır.

“Küfrü, fıskı ve isyanı da size çirkin göstermiştir”

Yine Allah (sb) kalplere yerleştirmiş olduğu kötülükten tiksınme, onu yapmayı istememe duygusu sayesinde, kalplerin ve fitratların onları kabul etmeyişi ile küfürden, fısktan (büyük günahlar) ve isyandan (her türlü masiyetten) nefret etmenizi sağlamıştır.

Rabbimize hamd olsun ki bize imanı her şeyden çok sevdirmiş, onu kalplerimizin derinliklerine yerleştirerek tevfikîyle imanı bize güzel göstermiş ve küfrü, fasıklığı ve isyanı bize çirkin göstermiştir.

“Bu, Allah'tan bir lütuf ve nimettir. Allah alîmdir, hakîmdir”

Yani Allah (sb) size bunları kendinden bir lütuf olmak üzere verdi. Burada insanın dikkatini çeken şey; kulları için hayrı dileyenin yüce Allah'ın bizzat kendisi olduğunu ve kalplerini küfür, fasıklık ve isyan şerrinden kurtaranın da kendisi olduğunu onlara hatırlatmasıdır. Ve kendisinden bir ihsan ve nimet olmak üzere onları doğru yola erdiren kendisi olduğunu onlara hatırlatması ve bütün bunların kendi ilmi ve hikmetinin bir eseri olduğunu bildirmesidir. Bu gerçeğin ifadesinde, onlar için yüce Allah'ın yönlendirmesine ve idaresine teslim olmaları ve kendileri için hayır ve bereketi bu teslimiyeğin gerisinde beklemeleri ve yüce Allah kendileri için bir şey tercih etmeden, kendileri için hayırlı zannettikleri bir şeye hemen atılma aceleciliğine düşmemeleri ve O'na karşı öneride bulunmaktan vazgeçmenin ilhamı vardır. O halde onlar için hayırlı olanı yüce Allah tercih eder ve Resulu vasıtasıyla onları hayra ulaştırır.

Hiç şüphesiz Allah (sb) sizin halinizi, halinizi düzeltecek olanı çok iyi bilen “Âlim” ve işlerinizi düzene koymakta hikmeti sonsuz, yegâne hüküm ve hikmet sahibi “Hâkimdir.”

Velhamdulillahi rabbil alemin...

Hibrit Çalışma Modelleri

Burak Eryılmaz

Günümüzde iş dünyası, hızla değişen koşullara ayak uydurmak ve esneklik sağlamak zorunda. Pandeminin etkisiyle birlikte, iş dünyasında önemli bir değişim yaşandı. Hibrit çalışma modelleri, işletmelerin uzaktan çalışma ile ofis ortamını bir araya getirerek daha esnek bir yapı oluşturmalarını sağlıyor. Bu değişimde teknolojinin oynadığı rol büyük; iş süreçlerini dönüştürüyor, iletişimi kolaylaştırıyor ve çalışanların verimliliğini artırıyor. Bu değişim her sektörde yaşanan bir değişim değil tabii ki fakat bu değişimi kaldıracabilecek nerdeyse her sektörde görüldü.

Pandemi, birçok işletmeyi uzaktan çalışma modeline yönlendirdi. Ancak, uzaktan çalışma tamamen yeni bir kavram değildi. Pandemi öncesinde bile bazı şirketler, esnek çalışma saatleri ve uzaktan çalışma imkanları sunarak çalışanlarını memnun etmeye ve yetenekleri çekmeye çalışıyordu. Ancak, pandemi, bu modellerin daha yaygın bir şekilde benimsenmesini hızlandırdı.

Hibrit çalışma modelleri, uzaktan çalışma ile geleneksel ofis ortamını birleştiren bir yaklaşım sunuyor. Çalışanlar, belirli günlerde ofiste bulunabilirken, diğer günlerde evden veya uzaktan çalışma imkanıyla görevlerini yerine getirebiliyorlar. Bu model, işletmelere esneklik sağlamanın yanı sıra çalışanları da daha memnun edebiliyor. İşini yaptıktan sonra kişi ister evinden yapsın ister ofisinde çok fark etmiyor. Bir hafta ofis haftası bir hafta uzaktan çalışma haftası oluyor mesela.

Tabi bu yine teknolojinin hayatımıza katkısı. Yoksa duman ile iletişimde uzaktan çalışma biraz zor olabilirdi. Peki teknolojinin ne gibi katkıları var bu hibrit çalışma modellerine onlara bakalım.

Uzaktan iletişim araçları mesela. Teknolojinin en belirgin katkılarından biri, uzaktan iletişim araçlarıdır. Yalnızca hibrit çalışma modellerine değil hayatımıza da en belirgin katkılarından. Mektup yollayıp beklemiyorduk anında bir mesaj ile iletişime geçiyoruz. Video konferans uygulamaları, ekiplerin sanal olarak bir araya gelmelerini sağlar. Zoom, Microsoft Teams, ve Slack gibi araçlar, işbirliğini artırarak mesafeleri ortadan kaldırıyor. Anında mesajlaşma ve dosya paylaşımı gibi özellikler, ekipler arasında hızlı ve etkili iletişimi mümkün kılıyor. Aylık olan toplantılar için ofise gitmiyor insanlar zoom üzerinden yapıyorlar mesela toplantılarını.

Bulut bilişim, dosyaların paylaşımını ve depolanmasını kolaylaştırarak ekipler arasında iş birliğini güçlendiriyor. Sanal iş ortamları, çalışanlara ofis dışındayken dahi aynı veri ve uygulamalara erişim imkanı tanır. Bu da iş süreçlerini daha verimli hale getirir. Bir uygulama yaptık yükledik bir bulut sistemine diğer çalışan arkadaşımız oradan direkt olarak ona erişim sağladı. Veri aktarımı kolay.

Hibrit çalışma ortamlarında projelerin etkili bir şekilde yönetilmesi kritik önem taşır. Proje yönetim araçları, ekiplerin görevleri takip etmelerini, iş birliği yapmalarını ve proje ilerlemesini anlık olarak izlemelerini sağlar. Firmaya girerken kart okutmak gibi düşünebiliriz bunu.

Tabi teknolojinin, internetin girmiş olduğu her yerde bulunan bir şey vardır. Güvenlik riski. Dükkanında da vardır aslında bu güvenlik riski. Güvenlik riski var ben dükkan açmıyorum demek yerine kamera takarsın, alarm takarsın, kepenkleri kapatırsın vesaire. Uzaktan çalışma modellerinde de bu şekilde. Güvenlik riski var diye çalışmamak yerine güvenlik önlemlerini alırsın. Şifreleme, güvenlik duvarları ve çok faktörlü kimlik doğrulama gibi çözümlerle veri güvenliğini artırarak işletmelerin siber tehditlere karşı korumaya çalışırız.

Çalışanları daha mutlu eden bir çalışma yöntemidir.

Maliyeti azaltır. Ofis alanı ve enerji maliyetlerinde azalma, hibrit çalışma modellerinin işletmelere maliyet tasarrufu sağlamasını sağlar. Dükkana kira yok mesela. Veya bir hafta elektrik kullanılırken bir hafta kullanılmıyor.

Uzaktan çalışma, coğrafi sınırları kaldırır. İşletmeler, dünyanın dört bir yanındaki yeteneklere erişebilir, böylece daha çeşitli ve küresel bir yetenek havuzuna sahip olabilir. Mahallenizin dışına ulaşmanızı sağlar.

Trafiği azaltır, trafik derdini bitirir. Sabah kalkıp 1-2 saat işe giderken trafik çektim derdi olmaz. Uzaktan çalışan birçok insan olursa eğer işi uzaktan çalışmaya elverişli olmayan çalışanlar da trafikte 1-2 saat vakit geçirmez çünkü o vakitlerde o yolu kullanan insan sayısında da bir azalma olmuş olur.

Bu modeller her zaman kullanılamaz. Mesela bir doktor uzaktan çalışamaz. Hasta ile temas kurması gerekir. Evinde hastayı göreceksin evinde yeterli alete sahip olmayacaktır. Bazı meslekler için uzaktan çalışmak mümkün değildir veya çok verimli değildir.

Bu modellerin artıları olsa bile artıları olmayan durumlarda söz konusudur. Mesela eğitim. Uzaktan eğitim uygulanabilecek bir sistem. Fakat verimi hakkında tartışılabilir. Bir öğrenci okulda bile tam odaklanamıyorken, elinde telefon ile uzanırken odaklanabilir mi? Öğretmen dersi anlatırken öğrenci arkada oyun oynayabilir mi? Bu yüzden kullanmaya elverişli olsa bile bazen hibrit modelleri kullanmamak çok daha verimli olabilir. Uzaktan eğitim çok daha rahat olsa bile bir neslin eğitimi kötü etkiliyor. Zorunluluk durumları istisna.

Tabi bazı mesleklerde ise çok güzel bir model. Yaptığım işi nerede nasıl yaptığının önemi var mı işi bitirdikten sonra? Bence yok. Bu da çalışanı daha rahat ettirebilir. Tabii bu da iyi bir kontrol mekanizması ve iş bölümü ile olur. Bir ay süresi olan bir işin bitip bitmediğine bir yıl sonra bakarsan sorun olabilir.

Sonuç olarak, pandeminin etkisiyle ortaya çıkan hibrit çalışma modelleri, teknolojinin iş dünyasına getirdiği yeniliklerle birlikte, daha esnek, verimli ve sürdürülebilir bir iş dünyası vizyonunu şekillendiriyor. Bu dönüşüm, hem işletmeler hem de çalışanlar için birçok avantajı beraberinde getiriyor ve bu yeni normalleşen çalışma düzeninin gelecekte daha da yaygınlaşması bekleniyor. Verimli olmaya devam ederse...

